

SLUŽBENI LIST BIH

JP NIO Službeni List
Bosne i Hercegovine

SLUŽBENE NOVINE FBiH, broj 60/02

Na osnovu člana 21. i 79. stav 2. Zakona o šumama ("Službene novine Federacije BiH", broj 20/02), federalni ministar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, donosi

PRAVILNIK

O ELEMENTIMA ZA IZRADU ŠUMSKOGOSPODARSKIH OSNOVA

Član 1.

Šumskogospodarska osnova je osnovni zakonski okvir regulisanja gazdovanja šumama na principu potrajnosti proizvodnje i prihoda uz očuvanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih općekorisnih funkcija šuma. Šumskogospodarska osnova se izrađuje za desetogodišnji period gazdovanja na nivou šumskogospodarskog područja kao cjeline, izuzetno se može izrađivati na nivou gospodarske jedinice. Ukoliko se šumskogospodarska osnova izrađuje na nivou gospodarskih jedinica, tada dinamika izrade šumskogospodarskih osnova po gospodarskim jedinicama unutar jednog šumskogospodarskog područja ne može trajati duže od tri uzastopne godine. Kada se izrade sve šumskogospodarske osnove po gospodarskim jedinicama obavezno je napraviti sumarnu šumskogospodarsku osnovu za cijelo šumsko-gospodarsko područje. Šumskogospodarska osnova za šume u državnoj svojini sadrži naročito: uvodni dio; stanje šuma u doba uređivanja; analizu i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama; planove gospodarenja i razvoja šuma u skladu sa klasifikacijom šuma i šumskog zemljišta za naredni uređajni period; količinu i dinamiku sječa po vrstama drveća u krupnom drvetu i strukturu sortimenata; obim i vrstu šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma; površine za proširenu biološku reprodukciju šuma; mjere za održavanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šuma; investicije u izgradnju šumskih puteva, deminiranje i druga investiciona ulaganja; korištenje sekundarnih šumskih proizvoda i ekonomsko-finansijsku analizu gospodarenja šumama u narednom uređajnom periodu. Sastavni dio šumskogospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte, uređajni elaborati i knjige evidencija izvršenih sječa i šumsko-uzgojnih radova.

Član 2.

Uvodni dio šumskogospodarske osnove sadrži:

- 1) razloge za izradu šumskogospodarske osnove;
- 2) osnovne karakteristike šumskogospodarskog područja (geografski položaj, istorijski podaci, opis granica, imovinsko-pravno stanje, prirodne, orografske, hidrografske, klimatske, geološke, pedološke, vegetacijske, miniranost, ugroženost šuma od biljnih bolesti, štetočina, emisije štetnih agenasa, šumskih požara i dr.);

- 3) posebna ograničenja u sistemu gazdovanja na dijelovima šumskogospodarskog područja od posebnog značaja (zaštićene šume i područja sa posebnom namjenom).
- 4) osnovne karakteristike metodike rada koje se koristi pri izradi šumskogospodarske osnove (formiranje gazdinskih klasa, prikupljanje i obrada podataka i izrada planova).

Član 3.

Stanje šuma se prikazuje po klasifikacionim i uređajnim jedinicama. Klasifikacione jedinice su: gazdinske klase i kategorije šuma. Uređajne jedinice su: šumskogospodarsko područje, gospodarske jedinice, područje kantona, područja općina, odje- ljenja i odsjeci. Prikaz stanja šuma sadrži i klasifikaciju stabala.

1. Klasifikacione jedinice

a) Gazdinske klase

Član 4.

Gazdinske klase u visokim šumama sa prirodnom obnovom formiraju se na osnovu provedenih, pedoloških i vegetacijskih kartiranja, izdavanja šumskih sastojina na osnovu tih kartiranja i njihovog svrstavanja u odgovarajuće proizvodne tipove šuma, na osnovu ekološko-proizvodnih i uzgojnih karakteristika tih sastojina. Jedna gazdinska klasa obuhvata, po pravilu, šumske sastojine koje pripadaju jednom proizvodnom tipu šume. U slučajevima kada je proizvodni tip šume zastupljen sa manje od 2% visokih šuma u šumsko-gospodarskom području, može se spojiti sa drugim srodnim proizvodnim tipom šume, odnosno gazdinskom klasom.

Član 5.

Pored kriterija iz člana 4. ovog pravilnika gazdinskih klasa visokih šuma sa prirodnom obnovom, kao poseban kriterij, uzima se stepen degradiranosti šume i zemljišta. Dijelovi šume u kojima se zbog velikog stepena degradiranosti ne može obezbijediti prirodna obnova, izdvajaju se na terenu, obilje- žavaju u posebne šumske sastojine i svrstavaju u degradirane visoke šume. To su dijelovi šume u kojima je stepen sklopa sastojine 0,4 ili manji za vrste drveća sjenke, odnosno 0,3 ili manji za vrste drveća svjetla, gdje je bonitet staništa peti ili četvrti, gdje je zemljište do te mjere zakorovljeno ili erodirano da nema gotovo nikakvih uslova za prirodno obnavljanje i gdje veličina tih dijelova šume iznosi preko 5 hektara.

Član 6.

U šumskim zasadima (kulturama) gazdinske klase se formiraju prema pripadnosti staništa (potencijalno stanje) odvojeno za četinare i lišćare. Šumski zasadi se smatraju prelaznim stadijem ka trajnom (prirodnom) stadiju šume i poprimaju formu uže kategorije šume. Pri tome se obuhvataju šumski zasadi sa procijenjenom drvnom masom i šumski zasadi bez promijenjene drvene mase, koje su izdvojene i na kartama obilježene kao sastojine šumskih zasada. Ne obuhvataju se grupe šumskih zasada koji su podignuti u sastojinama visokih šuma sa prirodnom obnovom u cilju kompletiranja obnove.

Član 7.

U izdanačkim šumama koje će se prevoditi u visoke šume:

- a) pretežno mjerama njege;

b) pretežno čistom sječom i pošumljavanjem gazdinske klase se formiraju na osnovu provedenih pedoloških i vegetacijskih kartiranja i drugih istraživanja. U izdanačkim šumama:

c) koje se neće prevoditi u visoke šume, gazdinske klase se formiraju na osnovu zastupljenosti vrsta drveća.

b) Kategorije šuma

Član 8.

Prema uzgojnom obliku (stanju sastojine), gazdinske klase se svrstavaju u sljedeće kategorije šuma: visoke šume sa prirodnom obnovom, degradirane visoke šume, šumski zasadi i izdanačke šume.

1. U visoke šume sa prirodnom obnovom spadaju:
 - a) bukove,
 - b) čiste i mješovite jele i smrče i mješovite jele, smrče i bukve,
 - c) čiste i mješovite bijelog i crnog bora,
 - d) hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera) i
 - e) ostale visoke šume.
2. U degradirane visoke šume spadaju:
 - a) bukove,
 - b) čiste i mješovite jele i smrče i mješovite jele, smrče i bukve,
 - c) čiste i mješovite bijelog i crnog bora,
 - d) hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera) i
 - e) ostale visoke šume.
3. U šumske zasade spadaju:
 - a) zasadi jele i smrče i jele, smrče i liščara.
 - b) zasadi bijelog i crnog bora i bijelog, crnog bora i liščara,
 - c) zasadi bukve,
 - d) zasadi hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera) i
 - e) ostali šumski zasadi.
4. U izdanačke šume spadaju:
 - a) bukove,
 - b) hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera),
 - c) mješovite bukve i hrastova i
 - d) ostale izdanačke šuma.

Član 9.

Goleti i neproduktivne površine svrstavaju se u sljedeće kategorije:

- a) goleti ispod gornje granice privredne šume (šibljaci i goleti podesne za pošumljavanje)
i
- b) neproduktivne površine u šumarskom pogledu (minirane šume i šume nepodesne za gazdovanje, krš i goleti nepodesne za pošumljavanje, stalne šumske čistine, šumske komunikacije preko 3 metra širine, trase dalekovoda i ostale neproduktivne površine.

2. Klasifikacija stabala

Član 10.

Stabla se klasifikuju po vrstama drveća, debljini (debljinske klase), starosti (dobni razredi), kvalitetu, zdravstvenom stanju i stepenu oštećenosti.

Član 11.

U svim kategorijama šuma stabla se svrstavaju u sljedeće vrste drveća: jela, smrča, bijeli bor, crni bor, ostali četinari, bukva, hrastovi (kitnjak, lužnjak, sladun, cer), plemeniti lišćari, voćkarice i ostali lišćari, kao i u sljedeće klase: svi četinari zajedno, svi lišćari zajedno i sve vrste drveća zajedno.

Član 12.

U visokim šumama sa prirodnom obnovom, degradiranim visokim šumama, i šumskim zasadima stabla se po debljini svrstavaju u sljedeće debljinske klase: 5-10, 11-20, 21-30, 31-50, 51-80, 81 > cm. Stabla tanja od 5 cm svrstavaju se u podmladak. U izdanačkim šumama stabla se po debljini svrstavaju u iste debljinske klase kao u stavu 1. ovog člana, s tim što postoji još debljinska klasa 0-5 cm. Stabla prsnog promjera 5,00 cm svrstavaju se u debljinsku klasu 5-10, od 10,00 cm u debljinsku klasu 11-20, a shodno istom i u ostale debljinske klase.

Član 13.

U visokim šumama sa prirodnom obnovom, degradiranim visokim šumama i šumskim zasadima stabla se po kvalitetu svrstavaju u uzgojno-tehničke i tehničke klase. Za klasifikaciju stabala prema kvalitetu, u skladu sa stavom 1. ovog člana primjenjuju se kriteriji koji su sadržani u Tablicama taksacionih elemenata visokih i izdanačkih šuma u SRBiH, Šumarski fakultet, Sarajevo 1990.

2. Stanje šuma po klasifikacionim jedinicama

a) Zajedničke odredbe

Član 14.

U cilju prikazivanja stanja šuma po gazdinskim klasama, za svaku gazdinsku klasu izrađuje se spisak sastojina, po gospodarskim jedinicama, koje su svrstane u gazdinsku klasu i iskazuju površine dijelova gazdinske klase koji pripadaju pojedinim gospodarskim jedinicama kao i ukupna površina gazdinske klase.

Član 15.

U cilju prikazivanja stanja šuma po kategorijama šuma, za svaku kategoriju šume izrađuje se spisak gazdinskih klasa koje su svrstane u kategoriju šume i iskazuju površine gazdinskih klasa i ukupna površina kategorije šume.

Član 16.

Zaliha drveta, zapreminski prirast i drugi podaci o zapremini stabala, u svim kategorijama šuma, iskazuju se u kubnim metrima sveukupne drvne mase i mase krupnog drveta primjenom odgovarajućih tablica.

b) Visoke šume sa prirodnom obnovom

Član 17.

Prikaz stanja visokih šuma sa prirodnom obnovom, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) ukupnu površinu, prosječni bonitet staništa za glavne vrste drveća i prosječni stepen sklopa sastojina;
- 2) zalihi drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. ovog pravilnika;
- 3) procentualnu raspodjelu zalihe drveta po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 4) godišnji zapreminski prirast po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 5) drvnu masu stabala probne doznake po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 6) procentualnu raspodjelu drvne mase stabala probne doznake po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 7) stanje prirodnog podmlatka prema prosječnom broju biljaka po hektaru i uzrastu visine 10-50 cm, 51-130 cm i prsnog prečnika 0-5 cm, po vrstama drveća u smislu člana 11. ovog pravilnika;
- 8) relativni udio površine koju treba pošumiti u cilju kompletiranja prirodne obnove sastojina;
- 9) procentualnu raspodjelu oboljelih stabala i stabala prema stepenu oštećenosti po debljinskim klasama za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno.

Član 18.

Maksimalne relativne greške procjene taksacionih elemenata visokih šuma sa prirodnog obnovom, određene na bazi 95% vjerovatnoće, ne mogu prelaziti sljedeće veličine za cijelo šumsko-gospodarsko područje ili gospodarsku jedinicu (ako se radi šumskogospodarska osnova za gospodarsku jedinicu):

- 1) 1 % za zalihe drveta svih vrsta drveća, svih debljinskih klasa i svih kvalitetnih klasa;
- 2) 2 % za zapreminski prirast svih vrsta drveća i svih debljinskih klasa;
- 3) 3 % za drvnu masu stabala probne doznake svih vrsta drveća, svih debljinskih klasa i svih kvalitetnih klasa;
- 4) 4 % za broj biljaka, odnosno stabala prirodnog podmlatka svih vrsta drveća, za svaku klasu uzrasta posebno.

Prikaz izračunate greške procjene se iskazuje u šumskogospodarskoj osnovi po širim kategorijama, a u uređajnim elaboratima po klasifikacionim i uređajnim jedinicama izuzev odjela i otsjeka.

b) Degradirane visoke šume

Član 19.

Prikaz stanja degradiranih visokih šuma, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) ukupnu površinu, prosječni bonitet staništa za glavne vrste drveća i prosječni stepen sklopa sastojina;
- 2) zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. stav 1. ovog pravilnika;
- 3) procentualnu raspodjelu zalihe drveta po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;

- 4) godišnji zapreminski prirast, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 5) procentualnu raspodjelu oboljelih stabala i stabala prema stepenu oštećenosti po debljinskim klasama za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno.

c) Šumski zasadi

Član 20.

Prikaz stanja šumskih zasada, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) površinu sa procijenjenom zalihom drveta, površinu bez procijenjene zalihe drveta i ukupnu površinu, te prosječni bonitet staništa za glavne vrste drveća i prosječni stepen sklopa šumskih zasada sa procijenjenom zalihom drveta za gazdinsku klasu, odnosno kategoriju šuma kao cjelinu;
- 2) zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. stav 1. ovog pravilnika;
- 3) procentualnu raspodjelu zalihe drveta po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 4) godišnji zapreminski prirast po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 5) drvnu masu probne doznake proreda, po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 6) stanje prirodnog podmlatka prema prosječnom broju biljaka po hektaru i uzrastu visine 10-50 cm, visine 50-130 cm i prsnog prečnika 0-5 cm, po vrstama drveća u smislu člana 11. ovog pravilnika;
- 7) procentualnu raspodjelu oboljelih stabala i stabala prema stepenu oštećenosti po debljinskim klasama za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno.

Član 21.

Stanje šumskih zasada, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, prikazuje se i po klasama starosti od po 20 godina. Po ovim klasama starosti prikazuje se površina i zaliha drveta po vrstama drveća za gazdinske klase, odnosno kategorije šumskih zasada.

d) Izdanačke šume

Član 22.

Prikaz stanja izdanačkih šuma, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) ukupnu površinu gazdinske klase, odnosno kategorije šume;
- 2) zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. ovog pravilnika;
- 3) godišnji zapreminski prirast za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno.

Član 23.

Na način utvrđen za izdanačke šume prikazuje se i stanje miniranih šuma i šuma nepodesnih za gazdovanja koje se nalaze na neproduktivnim površinama u šumarskom pogledu (član 9. stav 3. ovog pravilnika), s tim što se posebno tretiraju visoke, a posebno izdanačke šume.

4. Stanje šuma po uređajnim jedinicama

Član 24.

U šumskogospodarskoj osnovi stanje šuma se prikazuje po slijedećim uređajnim jedinicama: šumskogospodarsko područje, gospodarska jedinica, područje kantona, područje opštine, odjeljenje i odsjek.

Član 25.

Za svaku uređajnu jedinicu, izuzev odjeljenja i odsjeka, prikaz stanja šuma sadrži:

- 1) za visoke šume sa prirodnom obnovom ukupnu površinu i elemente iz člana 17. tač. 2. do 6. i tačka 9. ovog pravilnika;
- 2) za degradirane visoke šume ukupnu površinu i elemente iz člana 19. tač. 2. do 5. ovog pravilnika;
- 3) za šumske zasade površinu sa procijenjenom zalihom drveta, površinu bez procijenjene zalihe drveta, ukupnu površinu i elemente iz člana 20. tač. 2. do 7. i člana 21. ovog pravilnika;
- 4) za izdanačke šume ukupnu površinu i elemente iz člana 22. tač. 2. i 3. ovog pravilnika.

Član 26.

Za šumskogospodarsko područje i gospodarske jedinice prikazuju se dužina javnih i šumskih kamionskih puteva koji prolaze kroz šume i šumska zemljišta ili ih tengiraju i stepen otvorenosti šumskogospodarskog područja i gospodarskih jedinica, a posebno stepen otvorenosti svih visokih i svih izdanačkih šuma.

Član 27.

U uređajnim elaboratima gospodarskih jedinica, koji su sastavni dio šumskogospodarske osnove, prikazuje se stanje izdvojenih šumskih sastojina. Prikaz stanja šumskih sastojina sadrži:

- 1) spisak površina šumskih sastojina po odjeljenjima i odsjecima u gospodarskoj jedinici;
- 2) za sastojine visokih šuma sa prirodnom obnovom: oznaku sastojine i njenu površinu, oznake pripadnosti gazdinskoj klasi, kategoriji šume, područje kantona i području općine, stepen skopa sastojine, bonitetni razred staništa po vrstama drveća, omjer smjese, zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, po jednom hektaru i na cijeloj površini sastojine i grešku procjene ukupne zalihe drveta pri 95% vjerovatnoće;
- 3) za sastojine degradiranih visokih šuma podatke iz predhodne tačke, izuzev greške procjene zalihe drveta;
- 4) za sastojine šumskih zasada sa procijenjenom zalihom drveta podatke iz tačke 2. ovog člana i starost sastojine;
- 5) za sastojine izdanačkih šuma i za sastojine koje su nepodesne za gazdovanje: oznaku sastojine i njenu površinu, oznake pripadnosti gazdinskoj klasi, kategoriji šume, područje kantona i

području općine, omjer smjese, zalihu drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, po jednom hektaru i na cijeloj površini sastojine.

Član 28.

Uređajni elaborat za svaku gospodarsku jedinicu sadrži i rekapitulacije odgovarajućih elemenata iz člana 27. ovog pravilnika za dijelove gazdinskih klasa, kategorija šuma, područja kantona i područja općina. Uređajni elaborat za šumskogospodarsko područje sadrži i rekapitulacije odgovarajućih elemenata iz člana 27. ovog pravilnika za gazdinske klase, kategorije šuma, gospodarske jedinice, područje kantona, područje općina i ukupno za šumskogospodarsko područje.

Član 29.

Sastavni dio šumskogospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte:

- 1) osnovna karta u koju se ucrtavaju: vanjske granice šumskogospodarskog područja, granice unutrašnje podjele šume, granice zaštićenih šuma i šuma sa posebnom namjenom, granice miniranih površina, šumske komunikacije i drugi objekti;
- 2) pedološka karta;
- 3) karte realne šumske vegetacije;
- 4) karta proizvodnih tipova šuma (tipološka karta);
- 5) karta gazdinskih klasa. Pored oznaka gazdinskih klasa, u ovu kartu se ucrtavaju javni i šumski kamionski putevi, kao i šumski kamionski putevi koji se planiraju za izgradnju u narednom uređajnom periodu;
- 6) karta ugroženosti šuma od požara koja sadrži granice površina po stepenu ugroženosti, objekte protiv požarne zaštite, sve javne i šumske puteve, vodotoke, akumulacije, objekte privrednog društva i sve ostale objekte u šumi i na šumskom zemljištu, dalekovode, deponije i druge relevantne elemente.

Osnovna karta se izrađuje u mjerilu 1:10.000, a ostale karte u mjerilu najmanje 1:25.000.

Član 30.

U ovom dijelu šumskogospodarske osnove upoređuje se i analizira stanje šuma prema prethodnoj i novoj šumsko-gospodarskoj osnovi, obrazlažu nastale razlike i vrši analiza i ocjena izvršenja planova prethodne šumsko-gospodarske osnove.

Član 31.

Upoređujući stanje šuma prema prethodnoj i novoj šumskogospodarskoj osnovi naročito se analiziraju i obrazlažu razlike u pogledu:

- 1) površina po kategorijama šuma i za šumskogospodarsko područje;
- 2) veličine i kvaliteta zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, a za šumske zasade i po klasama starosti, po kategorijama šuma i za šumskogospodarsko područje;
- 3) veličine zapreminskog prirasta po vrstama drveća, po kategorijama šuma i za šumskogospodarsko područje;
- 4) stepena otvorenosti svih visokih šuma, izdanačkih šuma i svih šuma i šumskog zemljišta za gospodarske jedinice i šumskogospodarsko područje;

- 5) zdravstvenog stanja i stepena oštećenosti stabala za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno po debljinskim klasama za gazdinske klase i šumskogospodarsko područje.

Član 32.

Analizira se i ocjenjuje izvršenje slijedećih planova prethodne šumskogospodarske osnove:

- 1) količina i dinamika sječa po vrstama drveća i struktura sortimenata, a naročito se analizira način izvršenja etata s obzirom na primjenjeni sistem gazdovanja i površinu na kojoj je etat realizovan i ukazuje na prednosti i nedostatke;
- 2) obim i vrsta šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma, a posebno se ukazuje na kvalitet izvršenih radova i konstatuje da li je pošumljavanje sadnjom izvršeno po obimu u skladu sa planiranim po šumskogospodarskoj osnovi, te na efekte provedenih mjera zaštite šuma;
- 3) površine za proširenu reprodukciju šuma i da li je izvršena obaveza proširene reprodukcije;
- 4) mjera na održavanju i poboljšanju biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šuma;
- 5) investicije u izgradnju šumskih puteva i ostala investiciona ulaganja, a naročito se ukazuje na posljedice neizvršenih investicionih ulaganja za izgradnju šumskih puteva;
- 6) korištenje sekundarnih (specijalnih) šumskih proizvoda; Pored analize i ocjene iz stava 1. ovog člana, daje se i kritička ocjena gazdovanja šumama u proteklom uređajnom periodu i ukazuje na mogućnosti unapređivanja gazdovanja u narednom uređajnom periodu.

Član 33.

Na osnovu utvrđenog stanja šuma, analize i ocjene dosadašnjeg gospodarenja i utvrđenih ciljeva gospodarenja, šumsko-gospodarska osnova sadrži planove iz člana 1. stav 3. ovog pravilnika koji se izrađuju po obimu i dinamici. Planovi moraju da budu usklađeni sa višestrukim općekorisnim funkcijama šuma. Kod izrade planova ne obuhvataju se šume koje su proglašene zaštićenim i šumama posebne namjene, kojima će se gazdovati u skladu sa Odlukama o njihovom proglašenju.

Član 34.

Planovi gospodarenja se izrađuju za gazdinske klase kao osnovne jedinice planiranja. Za svaku gazdinsku klasu utvrđuje se cilj gospodarenja tako da se obezbijedi trajno povećanje prinosa šuma i unaprijede općekorisne funkcije šuma. Planovi gospodarenja za ostale jedinice planiranja izrađuje se na osnovu planova gospodarenja za gazdinske klase.

Član 35.

Pri utvrđivanju cilja gospodarenja za gazdinsku klasu, vrši se izbor:

1. vrsta drveća i njihovog omjera smjese na normalni sastav šume;
2. sistema gospodarenja šumom koji će se primjenjivati u narednom uređajnom periodu;
3. uzgojnog i strukturnog modela kome će se težiti u procesu gospodarenja šumom.

Član 36.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sistem gospodarenja skupinasto-prebornim sječama i prebornim sječama, model se definiše veličinom normalne zalihe drveta i njenom strukturom po vrstama drveća i debljinskim klasama, prema odgovarajućim normalama za raznorodne šume, sa stanjem u sredini uređajnog perioda.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sistem gospodarenja skupinastim sječama, oplodnim sječama na velikim površinama i za gazdinske klase trajnih šumskih zasada, model se definiše dužinom planskog produkcionog perioda, načinom njega i prosječnom veličinom zalihe drveta za normalni raspored klasa starosti, prema odgovarajućim prinostnim tablicama. Za gazdinske klase šumskih zasada za koje se planira prevođenje u prirodne visoke šume trajnog stadija vegetacije, model se definiše planiranom dužinom produkcionog perioda, načinom njega i obnove sastojina.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma za koje se planira prevođenje u prirodne visoke šume trajnog stadija vegetacije mjerama njega i čistom sječom i pošumljavanjem, model se definiše planiranom dužinom produkcionog perioda, načinom njega i obnove sastojina.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma, u kojima se planira trajni sistem gazdovanja izdanačkih šuma, za namjensku proizvodnju model se definiše dužinom planskog produkcionog perioda i načinom njega.

Član 37.

Planirana količina i dinamika sječa po gazdinskim klasama iskazuje se za slijedeće vrste drveća: jela, smrča, bijeli bor, crni bor, ostali četinari, bukva, hrastovi, plemeniti lišćari voćkarice i ostali lišćari; kao i slijedeće klase: svi četinari zajedno, svi lišćari zajedno i sve vrste drveća zajedno, u kubnim metrima mase krupnog drveta (debljine iznad 7 cm).

Član 38.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom, količina i dinamika sječa se planira na osnovu obilježja modela gazdinske klase i prikazanog stanja šuma u gazdinskoj klasi, prema elementima iz člana 17. ovog pravilnika.

Član 39.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima preovladavaju tanka stabla, odnosno mlađe sastojine u kojima je stvarna zaliha manja od normalne, planira se količina i dinamika sječa manja od zapreminskog prirasta.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima preovladavaju deblja stabla, odnosno starije sastojine u kojima je stvarna zaliha drveta veća od normalne, može se planirati količina i dinamika sječa koja je veća od zapreminskog prirasta, s tim da zaliha drveta poslije sječe u gazdinskoj klasi ne bude manja od normalne zalihe.

Član 40.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sistem gazdovanja skupinasto-prebornim sječama, odnosno sistem gazdovanja prebornim sječama, količina i dinamika sječa se planira za cijelu površinu gazdinske klase. Planirana količina i dinamika sječa se realizuje u toku

uređajnog perioda na cijeloj površini gazdinske klase. Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sistem gazdovanja skupinastim sječama, odnosno sistem gazdovanja oplodnim sječama na velikim površinama, planiraju se dva dijela količine i dinamike sječa: dio koji će se realizovati sječama obnove i dio koji će se realizovati prorjedama. Svaki dio planirane količine i dinamike sječa realizuje se u toku uređajnog perioda na onom dijelu površine gazdinske klase za koji je planiran.

Član 41.

Za gazdinske klase degradiranih visokih šuma, količina i dinamika sječa se planira na osnovu površina koje će se u narednom uređajnom periodu tretirati mjerama njege i čistim sječama sa pošumljavanjem i količine drveta koje će se u istom periodu na tim površinama iskoristiti. Površina koja će se tretirati u narednom uređajnom periodu, planira se na osnovu sagledavanja dugoročne dinamike regeneracije degradiranih visokih šuma i dugoročnih potreba za drvetom iz tih šuma.

Član 42.

Za gazdinske klase šumskih zasada, količina i dinamika sječa se planira na osnovu obilježja modela gazdinske klase i prikazanog stanja šumskih zasada u gazdinskoj klasi, prema elementima iz čl. 20. i 21. ovog pravilnika. Planiraju se i realizuju dva dijela količine i dinamike sječa, u smislu člana 40. stav 2. ovog pravilnika.

Član 43.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma koje će se u narednom uređajnom periodu prevoditi u visoke šume pretežno mjerama njege, količina i dinamika sječa se planira na osnovu površina koje će se tretirati u narednom uređajnom periodu i intenziteta proreda na tim površinama. Za gazdinske klase izdanačkih šuma koje će se u narednom uređajnom periodu prevoditi u visoke šume trajnog stadija vegetacije pretežno čistom sječom i pošumljavanjem, količina i dinamika sječa se planira na osnovu površina koje će se pošumljavati i zaliha drveta na tim površinama koje će se iskoristiti.

Član 44.

Na površinama na kojima se planiraju čiste sječe, planiraju se i mjere za: spriječavanje erozije zemljišta, šteta na drugim parcelama i objektima, kao i ugrožavanja biodiverziteta i opće- korisnih funkcija šuma.

Član 45.

Za šumskogospodarsko područje kao cjelinu, količina i dinamika sječa se planira po slijedećim kategorijama šuma: sve visoke šume sa prirodnom obnovom, uzevši ih zajedno i pojedine kategorije ovih šuma u smislu člana 8. ovog pravilnika, degradirane visoke šume, šumski zasadi i izdanačke šume. Količina i dinamika sječa za kategorije šuma iz stava 1. ovog člana utvrđuje se sumiranjem količine i dinamike sječa koji je planiran za odgovarajuće gazdinske klase (svi četinari, svi lišćari i sve vrste drveća).

Član 46.

Planirana količina i dinamika sječa za sve visoke šume sa prirodnom obnovom, degradirane visoke šume i šumske zasade, u okviru šumsko-gospodarskog područja, prikazuju se po vrstama drveća, debljinskim klasama i tehničkim kvalitetnim klasama, u smislu čl. 11. do 13. ovog pravilnika.

Član 47.

Po gospodarskim jedinicama, područjima kantona i područjima općina, količina i dinamika sječa se planira za sljedeće četiri kategorije šuma; visoke šume sa prirodnom obnovom, degradirane visoke šume, šumski zasadi i izdanačke šume. Količina i dinamika sječa po gospodarskim jedinicama, područjima kantona i područjima općina utvrđuje se raspodjelom količine i dinamike sječa utvrđenog za odgovarajuću kategoriju šuma, u okviru šumskogospodarskog područja, na gospodarske jedinice, odnosno područja općina za sve četinare, sve lišćare i sve vrste drveća. Raspodjela se vrši po elementima iz člana 25. odnosno čl. 17., 19., 20., 21. i 22. ovog pravilnika.

Član 48.

Planirana količina i dinamika sječa za visoke šume sa prirodnom obnovom, u okviru gazdinske klase, gospodarske jedinice, područje kantona i područja općine, ne može se prekoračiti.

Član 49.

Od ukupne planirane količine sječa za uređajni period za visoke šume sa prirodnom obnovom, u okviru šumskogospodarskog područja, godišnje se realizuje, po pravilu, prosječna godišnja količina sječa. Kada se u jednoj godini realizuje više od prosječne godišnje količine sječa za visoke šume sa prirodnom obnovom u okviru šumskogospodarskog područja, mora se u narednoj godini realizovati u tim šumama manje od prosječne godišnje količine sječa, za onoliko za koliko je ranije realizovano više. Kada se u jedno ili više proteklih godina uređajnog perioda realizuje manje od prosječnog godišnje, odnosno višegodišnje količine sječa za visoke šume sa prirodnom obnovom, u okviru šumsko-gospodarskog područja, može se u narednim godinama uređajnog perioda realizovati preostali dio količine sječa.

Član 50.

Struktura proizvodnje šumskih drvnih sortimenata utvrđuje se za šumskogospodarsko područje gospodarske jedinice, područje kantona i područja općine, na osnovu planirane količine i dinamike sječa za te jedinice, po godinama realizacije i ukupno za uređajni period, za sve četinare, sve lišćare, sve vrste drveća i za grupe sortimenata.

Član 51.

Plan iskorištavanja šuma sadrži, za šumsko-gospodarsko područje, prikaz glavnih karakteristika tehnologija iskorištavanja koje će se primjenjivati za pojedine kategorije šuma u zavisnosti od uslova rada i plan sredstava rada koja su potrebna za realizaciju planirane proizvodnje, po godinama realizacije i za uređajni period.

Član 52.

Plan šumskouzgojnih radova utvrđuje se po gazdinskim klasama. Sumiranjem planova za gazdinske klase, utvrđuje se plan šumskouzgojnih radova za šumskogospodarsko područje.

Član 53.

Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom sadrži: površine na kojima će se provoditi prirodna obnova, obim pošumljavanja potreban za kompletiranje prirodne obnove sastojina, mjere njege grupa šumskih zasada u sastojinama i površine na kojima će se provoditi njega prirodnih sastojina, po vrstama njege. Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase degradiranih visokih šuma, sadrži: površine na kojima će se vršiti pošumljavanje i mjere njege šumskih zasada koje će se podići na tim površinama, po vrstama njege. Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase postojećih šumskih zasada sadrži: obim pošumljavanja u cilju popunjavanja zasada, obim novih pošumljavanja poslije čistih sječa zasada i mjere njege šumskih zasada, po vrstama njege. Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase izdanačkih šuma, sadrži: a) površine na kojima će se mjerama njege provoditi prirodna obnova, kada se planira indirektna konverzija izdanačkih šuma i visoke šume. b) površine za pošumljavanje nastale čistom sječom i mjere njege šumskih zasada koje će se podići na tim površinama, po vrstama njege;

Član 54.

Plan šumskouzgojnih radova za šumsko-gospodarsko područje, pored sumarnog pregleda planova sadrži i:

- a) gole površine na kojima će se vršiti pošumljavanje i njege šumskih zasada koje će se podići na tim površinama, po vrstama njege;
- b) vrste i količine sadnog i sjemenskog materijala potrebnog za izvršenje plana šumskouzgojnih radova;
- c) sredstva rada potrebna za izvršenje plana šumskouzgojnih radova;
- d) površine za proširenu reprodukciju.

Član 55.

Plan zaštite šuma utvrđuje se za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu. Planom se utvrđuju: štetočine, uzročnici bolesti i drugi štetni faktori od značaja za zdravstveno stanje i stepen oštećenosti šuma, mjere koje će se provoditi u cilju zaštite šuma i šumskih zasada te uslovi koji će se obezbijediti za njegovo izvršenje.

Član 56.

Plan zaštite šuma sadrži odvojene cjeline koje se odnose na zaštitu šuma i šumskih zasada od:

- a) insekata i drugih životinja (glodari, ptice i divljač),
- b) uzročnika bolesti,
- c) požara i
- d) drugih štetnih faktora (abiotiski, antropogeni i drugi).

Plan sadrži: opis štetnog faktora, površine na kojima je utvrđeno djelovanje, obrazložene mjere zaštite i uslove koje je potrebno obezbijediti za provođenje predloženih mjera sa prioriteta.

Član 57.

Da bi gospodarenje šumama obezbijedilo održanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šuma, kod izrade planova gospodarenja šumama i uputstava za realizaciju šumskogospodarske osnove voditi računa o:

- usklađenosti šumskogospodarske osnove sa: prostornim planovima, vodoprivrednom osnovom, lovnoprivrednom osnovom, evidencijama koje se vode u Zavodu za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa i federalnim programom upravljanja mineralnim sirovinama i planovima uopavljanja pojedinim mineralnim sirovinama,

- gazdovanju zaštićenim šumama i šumama posebne namjene u skladu sa razlozima i odlukama o njihovom proglašenju,
- zabrani sječe ili sabiranja endemskih i ugroženih biljnih vrsta,
- zaštiti šumskog hidro potencijala i zaštiti zemljišta kod izvođenja radova u šumi,
- racionalnom planiranju količine i dinamike sječa i izbora sredstava rada u iskorištavanju šuma koja će najmanje uticati na narušavanje šumskog ekosistema,
- zabrani golih sječa na velikim površinama u svim šumama,
- provođenju planova uzgoja i zaštite šuma uz preferiranje autohtonih vrsta drveća kod radova na pošumljavanju.

Član 58.

Investicije u izgradnju šumskih puteva i ostala investiciona ulaganja utvrđuju se za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu kao sumar potrebnih ulaganja za realizaciju planova šumsko-gospodarske osnove i sadrži:

- a) plan izgradnje i rekonstrukcije šumskih puteva;
- b) plan izgradnje ostalih objekata;
- c) plan nabavki mehanizacije i druge opreme investicionog karaktera;
- d) plan ostalih investicionih ulaganja.

Član 59.

Plan korištenja sekundarnih (specijalnih) šumskih proizvoda, opisanih u članu 3. tačka 13. Zakona o šumama, utvrđuje se za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu. Ovaj plan sadrži:

- a) vrste i količine proizvoda sa arealom rasprostranjenosti,
- b) uslove koje je potrebno obezbijediti za korištenje i/ili proizvodnju.

Član 60.

Ekonomsko-finansijska analiza gospodarenja šumama u narednom uređajnom periodu sadrži finansijske pokazatelje iz kojih se može zaključiti realnost planova šumsko-gospodarske osnove za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu.

Član 61.

Šumskogospodarska osnova je osnovni zakonski okvir regulisanja gazdovanja područjem krša i privatnim šumama i izrađuje se za desetogodišnji period gazdovanja na nivou općine. Šumskogospodarska osnova za područje krša i privatne šume sadrži naročito: uvodni dio; stanje šuma u doba uređivanja; analizu i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama; planove gospodarenja i razvoja šuma u skladu sa klasifikacijom šuma i šumskog zemljišta za naredni uređajni period; količinu i dinamiku sječa po vrstama drveća u krupnom drvetu i strukturu sortimenata; obim i vrstu šumsko-uzgojnih radova

i radova na zaštiti šuma. Sastavni dio šumsko-gospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte i prilozi.

Član 62.

Odredbe člana 2.tačka 4. i čl. 8., 9., 10., 11., 12., 15., i 30., ovog pravilnika u potpunosti se odnose i na izradu šumsko-gospodarskih osnova za područje krša i privatne šume.

Takođe se na izradu šumskogospodarskih osnova za područje krša i privatne šume odnose odredbe člana 32. stav 1. tač. 1. i 2. i stav 2.

Član 63.

Stanje šuma u doba uređivanja; analizu i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama; planove gospodarenja i razvoja šuma u skladu sa klasifikacijom šuma i šumskog zemljišta za naredni uređajni period; količinu i dinamiku sječa po vrstama drveća u krupnom drvetu i strukturu sortimenata; obim i vrstu šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma, za područje krša i privatne šume prikazuju se po istim kriterijima kao za državne šume. Za područje krša primjenjuju se čl. 24., 25., 26., 27., 28 i 29, ovog pravilnika, s tim što su klasifikacione jedinice samo kategorije šuma, a za privatne šume po kategorijama šuma kao klasifikacionom jedinicama a za općinu, katastarsku općinu i katastarsku česticu po vlasnicima šuma kao prostornim jedinicama.

Član 64.

Za privatne šume izrađuje se pregledne karte za područje općine, razmjere 1:2.500 ili 1:5.000 sa ucrtanim granicama općine, katastarskih općina i katastarskih čestica, putevima, naseljenim mjestima i drugo. Ukoliko se ne raspolaže sa kartama navedenih razmjera, koriste se karte u razmjeri koje su do prije korištene. Kao prilog šumskogospodarske osnove za privatne šume izrađuje se elaborat sa spiskovima katastarskih čestica po vlasnicima, sa osnovnim oznakama na osnovu kojih se, za svaku katastarsku česticu i vlasnika mogu očitati potrebni podaci iz šumsko-gospodarske osnove.

Član 65.

Po odredbama ovog pravilnika radiće se šumsko-gospodarske osnove za uređajni period koji počinje 01. januara 2003. godine i kasnije.

Član 66.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o elementima šumskoprivredne osnove za šume u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 13/83).

Član 67.

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom novinama Federacije BiH".

Broj 01-02-529-1/02 Sarajevo

Ministar **Behija Hadžihajdarević**, s. r.

Službene novine Federacije BiH, broj 60/02

Na temelju čl 21. i 79. stavak 2. Zakona o šumama ("Službene novine Federacije BiH", broj 20/02), federalni ministar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, donosi

PRAVILNIK

O ELEMENTIMA ZA IZRADU ŠUMSKOGOSPODARSKIH OSNOVA

Članak 1.

Šumskogospodarska osnova je temeljni zakonski okvir reguliranja gazdovanja šumama na principu održivosti proizvodnje i prihoda uz očuvanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih općekorisnih funkcija šuma. Šumskogospodarska osnova se izrađuje za desetogodišnji period gazdovanja na razini šumskogospodarskog područja kao cjeline, iznimno se može izrađivati na razini gospodarske jedinice. Ukoliko se šumskogospodarska osnova izrađuje na razini gospodarskih jedinica, tada dinamika izrade šumskogospodarskih osnova po gospodarskim jedinicama unutar jednog šumskogospodarskog područja ne može trajati duže od tri uzastopne godine. Kada se izrade sve šumskogospodarske osnove po gospodarskim jedinicama obvezno je napraviti sumarnu šumskogospodarsku osnovu za cjelovito šumskogospodarsko područje. Šumskogospodarska osnova za šume u državnoj svojini sadrži posebice: uvodni dio; stanje šuma u doba uređivanja; analizu i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama; planove gospodarenja i razvoja šuma sukladno klasifikaciji šuma i šumskog zemljišta za naredni uređajni period; količinu i dinamiku sječa po vrstama drveća u krupnom drvetu i strukturu sortimenata; obujam i vrstu šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma; površine za proširenu biološku reprodukciju šuma; mjere za održavanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šuma; investicije u izgradnju šumskih putova, deminiranje i druga investicijska ulaganja; korištenje sekundarnih šumskih proizvoda i ekonomsko-financijsku analizu gospodarenja šumama u narednom uređajnom periodu. Sastavni dio šumskogospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte, uređajni elaborati i knjige evidencija izvršenih sječa i šumsko-uzgojnih radova.

Članak 2.

Uvodni dio šumskogospodarske osnove sadrži:

- 1) razloge za izradu šumskogospodarske osnove;
- 2) temeljne karakteristike šumskogospodarskog područja (zemljopisni položaj, povijesni podaci, opis granica, imovinsko-pravno stanje, prirodne, orografske, hidro-grafske, klimatske, geološke, pedološke, vegetacijske, miniranost, ugroženost šuma od biljnih bolesti, štetočina, emisije štetnih agenasa, šumskih požara i dr.);
- 3) posebna ograničenja u sustavu gazdovanja na dijelovima šumskogospodarskog područja od posebitog značenja (zaštićene šume i područja sa posebitom namjenom);

- 4) temeljne karakteristike metodike rada koje se koristi pri izradi šumskogospodarske osnove (formiranje gazdinskih klasa, prikupljanje i obrada podataka i izrada planova).

Članak 3.

Stanje šuma se prikazuje po klasifikacionim i uređajnim jedinicama. Klasifikacijske jedinice su: gazdinske klase i kategorije šuma. Uređajne jedinice su: šumskogospodarsko područje, gospodarske jedinice, područje kantona, područja općina, odjeli i odsjeci. Prikaz stanja šuma sadrži i klasifikaciju stabala.

1. Klasifikacijske jedinice

a) Gazdinske klase

Članak 4.

Gazdinske klase u visokim šumama sa prirodnom obnovom formiraju se na temelju provedenih, pedoloških i vegetacijskih kartiranja, izdavanja šumskih sastojina na temelju tih kartiranja i njihovog svrstavanja u odgovarajuće proizvodne tipove šuma, na temelju ekološko-proizvodnih i uzgojnih karakteristika tih sastojina. Jedna gazdinska klasa obuhvaća u pravilu, šumske sastojine koje pripadaju jednom proizvodnom tipu šume. U slučajevima kada je proizvodni tip šume zastupljen sa manje od 2 % visokih šuma u šumsko-gospodarskom području, može se spojiti sa drugim srodnim proizvodnim tipom šume, odnosno gazdinskom klasom.

Članak 5.

Pored kriterija iz članka 4. ovog pravilnika gazdinskih klasa visokih šuma sa prirodnom obnovom, kao poseban kriterij, uzima se stupanj degradiranosti šume i zemljišta. Dijelovi šume u kojima se zbog velikog stupnja degradiranosti ne može osigurati prirodna obnova, izdvajaju se na terenu, obilježavaju u posebne šumske sastojine i svrstavaju u degradirane visoke šume. To su dijelovi šume u kojima je stupanj sklopa sastojine 0,4 ili manji za vrste drveća sjenke, odnosno 0,3 ili manji za vrste drveća svjetla, gdje je bonitet staništa peti ili četvrti, gdje je zemljište do te mjere zakorovljeno ili erodirano da nema gotovo nikakvih uvjeta za prirodnu obnovu i gdje veličina tih dijelova šume iznosi preko 5 hektara.

Članak 6.

U šumskim zasadima (kulturama) gazdinske klase se formiraju prema pripadnosti staništa (potencijalno stanje) izdvojeno za četinare i lišćare. Šumski zasadi se smatraju prelaznim stadijem ka trajnom (prirodnom) stadiju šume i poprimaju formu uže kategorije šume. Pri tome se obuhvaćaju šumski zasadi sa procijenjenom drvnom masom i šumski zasadi bez promijenjene drvene mase, koje su izdvojene i na kartama označene kao sastojine šumskih zasada. Ne obuhvaćaju se grupe šumskih zasada koji su podignuti u sastojinama visokih šuma sa prirodnom obnovom s ciljem kompletiranja obnove.

Članak 7.

U izdanačkim šumama koje će se prevoditi u visoke šume:

- a) pretežno mjerama njege;

- b) pretežno čistom sječom i pošumljavanjem gazdinske klase se formiraju na temelju provedenih pedoloških i vegetacijskih kartiranja i drugih istraživanja. U izdanačkim šumama:
- c) koje se neće prevoditi u visoke šume, gazdinske klase se formiraju na temelju zastupljenosti vrsta drveća.

b) Kategorije šuma

Članak 8.

Prema uzgojnom obliku (stanju sastojine), gazdinske klase se svrstavaju u slijedeće kategorije šuma: visoke šume sa prirodnom obnovom, degradirane visoke šume, šumski zasadi i izdanačke šume.

1. U visoke šume sa prirodnom obnovom spadaju:

- a) bukove,
- b) čiste i mješovite jele i smrče i mješovite jele, smrče i bukve,
- c) čiste i mješovite bijelog i crnog bora,
- d) hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera) i
- e) ostale visoke šume.

2. U degradirane visoke šume spadaju:

- a) bukove,
- b) čiste i mješovite jele i smrče i mješovite jele, smrče i bukve,
- c) čiste i mješovite bijelog i crnog bora,
- d) hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera) i
- e) ostale visoke šume.

3. U šumske zasade spadaju:

- a) zasadi jele i smrče i jele, smrče i liščara.
- b) zasadi bijelog i crnog bora i bijelog, crnog bora i liščara,
- c) zasadi bukve,
- d) zasadi hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera) i
- e) ostali šumski zasadi.

4. U izdanačke šume spadaju:

- a) bukove,
- b) hrastova (kitnjaka, lužnjaka, sladuna, cera),
- c) mješovite bukve i hrastova i
- d) ostale izdanačke šume.

Članak 9.

Goleti i neproduktivne površine svrstavaju se u slijedeće kategorije:

- a) goleti ispod gornje granice gospodarske šume (šibljac i goleti prilagodne za pošumljavanje) i
- b) neproduktivne površine glede šumarstva (minirane šume i šume neprilagodne za gazdovanje, krš i goleti neprilagodne za pošumljavanje, stalne šumske čistine, šumske komunikacije preko 3 metra širine, trase dalekovoda i ostale neproduktivne površine).

2. Klasificiranje stabala

Članak 10.

Stabla se klasificiraju po vrstama drveća, debljini (debljinske klase), starosti (dobni razredi), kakvoći, zdravstvenom stanju i stupnju oštećenosti.

Članak 11.

U svim kategorijama šuma stabla se svrstavaju u slijedeće vrste drveća: jela, smrča, bijeli bor, crni bor, ostali četinari, bukva, hrastovi (kitnjak, lužnjak, sladun, cer), plemeniti lišćari, voćkarice i ostali lišćari, kao i u slijedeće klase: svi četinari zajedno, svi lišćari zajedno i sve vrste drveća zajedno.

Članak 12.

U visokim šumama sa prirodnom obnovom, degradiranim visokim šumama, i šumskim zasadima stabla se po debljini svrstavaju u slijedeće debljinske klase: 5-10, 11-20, 21-30, 31-50, 51-80, 81 > cm. Stabla tanja od 5 cm svrstavaju se u podmladak. U izdanačkim šumama stabla se po debljini svrstavaju u iste debljinske klase kao u stavku 1. ovog članka, s tim što postoji još debljinska klasa 0-5 cm. Stabla prsnog promjera 5,00 cm svrstavaju se u debljinsku klasu 5-10, od 10,00 cm u debljinsku klasu 11-20, a shodno istom i u ostale debljinske klase.

Članak 13.

U visokim šumama sa prirodnom obnovom, degradiranim visokim šumama i šumskim zasadima stabla se po kakvoći svrstavaju u uzgojno-tehničke i tehničke klase.

Za klasificiranje stabala prema kakvoći, u smislu stavka 1. ovog članka primjenjuju se kriteriji koji su sadržani u Tablicama taksacionih elemenata visokih i izdanačkih šuma u SRBiH, Šumarski fakultet, Sarajevo 1990.

3. Stanje šuma po klasifikacijskim jedinicama

a) Zajedničke odredbe

Članak 14.

U cilju prikazivanja stanja šuma po gazdinskim klasama, za svaku gazdinsku klasu izrađuje se popis sastojina, po gospodarskim jedinicama, koje su svrstane u gazdinsku klasu i iskazuju površine dijelova gazdinske klase koji pripadaju pojedinim gospodarskim jedinicama kao i ukupna površina gazdinske klase.

Članak 15.

U cilju prikazivanja stanja šuma po kategorijama šuma, za svaku kategoriju šume izrađuje se popis gazdinskih klasa koje su svrstane u kategoriju šume i iskazuju površine gazdinskih klasa i ukupna površina kategorije šume.

Članak 16.

Zaliha drveta, volumenski prirast i drugi podaci o volumenu stabala, u svim kategorijama šuma, iskazuju se u kubnim metrima sveukupne drvne mase i mase krupnog drveta primjenom odgovarajućih tablica.

b) Visoke šume sa prirodnom obnovom

Članak 17.

Prikaz stanja visokih šuma sa prirodnom obnovom, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) ukupnu površinu, prosječni bonitet staništa za glavne vrste drveća i prosječni stupanj sklopa sastojina;
- 2) zalihi drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. ovog pravilnika;
- 3) postotnu raspodjelu zalihe drveta po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 4) godišnji volumenski prirast po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 5) drvnu masu stabala probne doznake po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 6) postotnu raspodjelu drvne mase stabala probne doznake po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 7) stanje prirodnog podmlatka prema prosječnom broju biljaka po hektaru i uzrastu visine 10-50 cm, 51-130 cm i prsnog prečnika 0-5 cm, po vrstama drveća u smislu članka 11. ovog pravilnika;
- 8) relativni udjel površine koju treba pošumiti u cilju kompletiranja prirodne obnove sastojina;
- 9) postotnu raspodjelu oboljelih stabala i stabala prema stupnju oštećenosti po debljinskim klasama za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno.

Članak 18.

Maksimalne relativne greške procjene taksacionih elemenata visokih šuma sa prirodnog obnovom, određene na bazi 95% vjerojatnoće, ne mogu prelaziti slijedeće veličine za cijelo šumsko-gospodarsko područje ili gospodarsku jedinicu (ako se radi šumskogospodarska osnova za gospodarsku jedinicu):

- 1) 1 % za zalihe drveta svih vrsta drveća, svih debljinskih klasa i svih kvalitetnih klasa;
- 2) 2 % za volumenski prirast svih vrsta drveća i svih debljinskih klasa;
- 3) 3 % za drvnu masu stabala probne doznake svih vrsta drveća, svih debljinskih klasa i svih kvalitetnih klasa;
- 4) 4 % za broj biljaka, odnosno stabala prirodnog pod- mlatka svih vrsta drveća, za svaku klasu uzrasta posebice.

Prikaz izračunate greške procjene se iskazuje u šumskogospodarskoj osnovi po širim kategorijama, a u uređajnim elaboratima po klasifikacionim i uređajnim jedinicama osim odjela i odsjeka.

c) Degradirane visoke šume

Članak 19.

Prikaz stanja degradiranih visokih šuma, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) ukupnu površinu, prosječni bonitet staništa za glavne vrste drveća i prosječni stupanj sklopa sastojina;
- 2) zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. stavak 1. ovog pravilnika;

- 3) postotnu raspodjelu zalihe drveta po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 4) godišnji volumenski prirast, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 5) postotnu raspodjelu oboljelih stabala i stabala prema stupnju oštećenosti po debljinskim klasama za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno.

d) Šumski zasadi

Članak 20.

Prikaz stanja šumskih zasada, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) površinu sa procijenjenom zalihom drveta, površinu bez procijenjene zalihe drveta i ukupnu površinu, te prosječni bonitet staništa za glavne vrste drveća i prosječni stupanj sklopa šumskih zasada sa procijenjenom zalihom drveta za gazdinsku klasu, odnosno kategoriju šuma kao cjelinu;
- 2) zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. stavka 1. ovog pravilnika;
- 3) postotnu raspodjelu zalihe drveta po uzgojno-tehničkim klasama i tehničkim klasama, za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno;
- 4) godišnji volumenski prirast po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 5) drvenu masu probne doznake proreda, po debljinskim klasama, za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno;
- 6) stanje prirodnog podmlatka prema prosječnom broju biljaka po hektaru i uzrastu visine 10-50 cm, visine 50-130 cm i prsnog prečnika 0-5 cm, po vrstama drveća u smislu članka 11. ovog pravilnika;
- 7) postotnu raspodjelu oboljelih stabala i stabala prema stupnju oštećenosti po debljinskim klasama za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno.

Članak 21.

Stanje šumskih zasada, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, prikazuje se i po klasama starosti od po 20 godina. Po ovim klasama starosti prikazuje se površina i zaliha drveta po vrstama drveća za gazdinske klase, odnosno kategorije šumskih zasada.

e) Izdanačke šume

Članak 22.

Prikaz stanja izdanačkih šuma, po gazdinskim klasama i kategorijama šuma, sadrži:

- 1) ukupnu površinu gazdinske klase, odnosno kategorije šume;
- 2) zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, u smislu čl. 11. i 12. ovog pravilnika;
- 3) godišnji volumenski prirast za sve četinare zajedno, sve lišćare zajedno i sve vrste drveća zajedno.

Članak 23.

Na način utvrđen za izdanačke šume prikazuje se i stanje miniranih šuma i šuma neprilagodnih za gazdovanja koje se nalaze na neproduktivnim površinama u šumarskom pogledu (članak 9. stavak 3. ovog pravilnika), s tim što se posebice tretiraju visoke, a posebice izdanačke šume.

5. Stanje šuma po uređajnim jedinicama

Članak 24.

U šumskogospodarskoj osnovi stanje šuma se prikazuje po slijedećim uređajnim jedinicama: šumskogospodarsko područje, gospodarska jedinica, područje kantona, područje općine, odjel i odsjek.

Članak 25.

Za svaku uređajnu jedinicu, osim odjela i odsjeka, prikaz stanja šuma sadrži:

- 1) za visoke šume sa prirodnom obnovom ukupnu površinu i elemente iz članka 17. toč. 2. do 6. i točka 9. ovog pravilnika;
- 2) za degradirane visoke šume ukupnu površinu i elemente iz članka 19. toč. 2. do 5. ovog pravilnika;
- 3) za šumske zasade površinu sa procijenjenom zalihom drveta, površinu bez procijenjene zalihe drveta, ukupnu površinu i elemente iz članka 20. toč. 2. do 7. i članka 21. ovog pravilnika;
- 4) za izdanačke šume ukupnu površinu i elemente iz članka 22. toč. 2. i 3. ovog pravilnika.

Članak 26.

Za šumskogospodarsko područje i gospodarske jedinice prikazuju se dužina javnih i šumskih kamionskih putova koji prolaze kroz šume i šumska zemljišta ili ih tengiraju i stupanj otvorenosti šumskogospodarskog područja i gospodarskih jedinica, a posebice stupanj otvorenosti svih visokih i svih izdanačkih šuma.

Članak 27.

U uređajnim elaboratima gospodarskih jedinica, koji su sastavni dio šumskogospodarske osnove, prikazuje se stanje izdvojenih šumskih sastojina. Prikaz stanja šumskih sastojina sadrži:

- 1) popis površina šumskih sastojina po odjelima i odsjecima u gospodarskoj jedinici;
- 2) za sastojine visokih šuma sa prirodnom obnovom: oznaku sastojine i njenu površinu, oznake pripadnosti gazdinskoj klasi, kategoriji šume, područje kantona i području općine, stupanj sklopa sastojine, bonitetni razred staništa po vrstama drveća, omjer smjese, zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, po jednom hektaru i na cijeloj površini sastojine i griješku procjene ukupne zalihe drveta pri 95% vjerojatnosti;
- 3) za sastojine degradiranih visokih šuma podatke iz predbjezne točke, izuzev griješke procjene zalihe drveta;
- 4) za sastojine šumskih zasada sa procijenjenom zalihom drveta podatke iz točke 2. ovog članka i starost sastojine;

- 5) za sastojine izdanačkih šuma i za sastojine koje su neprilagodne za gazdovanje: oznaku sastojine i njenu površinu, oznake pripadnosti gazdinskoj klasi, kategoriji šume, područje kantona i području općine, omjer smjese, zalihu drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, po jednom hektaru i na cijeloj površini sastojine.

Članak 28.

Uređajni elaborat za svaku gospodarsku jedinicu sadrži i rekapitulacije odgovarajućih elemenata iz članka 27. ovog pravilnika za dijelove gazdinskih klasa, kategorija šuma, područja kantona i područja općina. Uređajni elaborat za šumskogospodarsko područje sadrži i rekapitulacije odgovarajućih elemenata iz članka 27. ovog pravilnika za gazdinske klase, kategorije šuma, gospodarske jedinice, područje kantona, područje općina i zbirno za šumskogospodarsko područje.

Članak 29.

Sastavni dio šumskogospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte:

- 1) temeljna karta u koju se ucrtavaju: vanjske granice šumsko-gospodarskog područja, granice unutarne podjele šume, granice zaštićenih šuma i šuma sa posebitom namjenom, granice miniranih površina, šumske komunikacije i drugi objekti;
- 2) pedološka karta;
- 3) karte realne šumske vegetacije;
- 4) karta proizvodnih tipova šuma (tipološka karta);
- 5) karta gazdinskih klasa. Pored oznaka gazdinskih klasa, u ovu kartu se ucrtavaju javni i šumski kamionski putovi, kao i šumski kamionski putovi koji se planiraju za izgradnju u narednom uređajnom periodu;
- 6) karta ugroženosti šuma od požara koja sadrži granice površina po stupnju ugroženosti, objekte protiv požarne zaštite, sve javne i šumske putove, vodotoke, akumulacije, objekte gospodarskog društva i sve ostale objekte u šumi i na šumskom zemljištu, dalekovode, deponije i druge relevantne elemente. Temeljna karta se izrađuje u omjeru 1:10.000, a ostale karte u omjeru najmanje 1:25.000.

Članak 30.

U ovom dijelu šumskogospodarske osnove upoređuje se i analizira stanje šuma prema prethodnoj i novoj šumskogospodarskoj osnovi, obrazlažu nastale razlike i vrši analiza i ocjena izvršenja planova prethodne šumsko-gospodarske osnove.

Članak 31.

Upoređujući stanje šuma prema prethodnoj i novoj šumskogospodarskoj osnovi posebice se analiziraju i obrazlažu razlike glede:

- 1) površina po kategorijama šuma i za šumsko-gospodarsko područje;
- 2) veličine i kakvoća zalihe drveta po vrstama drveća i debljinskim klasama, a za šumske zasade i po klasama starosti, po kategorijama šuma i za šumskogospodarsko područje;
- 3) veličine volumenskog prirasta po vrstama drveća, po kategorijama šuma i za šumskogospodarsko područje;

- 4) stupnja otvorenosti svih visokih šuma, izdavačkih šuma i svih šuma i šumskog zemljišta za gospodarske jedinice i šumsko-gospodarsko područje;
- 5) zdravstvenog stanja i stupnja oštećenosti stabala za sve četinare zajedno i sve lišćare zajedno po debljinskim klasama za gazdinske klase i šumskogospodarsko područje.

Članak 32.

Analizira se i ocjenjuje izvršenje slijedećih planova prethodne šumskogospodarske osnove:

- 1) količina i dinamika sječa po vrstama drveća i struktura sortimenata, a naročito se analizira način izvršenja etata s obzirom na primijenjeni sustav gazdovanja i površinu na kojoj je etat realiziran i ukazuje na prednosti i nedostatke;
- 2) obujam i vrsta šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma, a posebice se ukazuje na kakvoću izvršenih radova i konstatira da li je pošumljavanje sadnjom izvršeno po obujmu sukladno planiranim po šumskogospodarskoj osnovi, te na učinak provedenih mjera zaštite šuma;
- 3) površine za proširenu reprodukciju šuma i da li je izvršena obveza proširene reprodukcije;
- 4) mjera na održavanju i poboljšanju biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šuma;
- 5) investicije u izgradnju šumskih putova i ostala investiciona ulaganja, a naročito se ukazuje na posljedice neizvršenih investicionih ulaganja za izgradnju šumskih putova;
- 6) korištenje sekundarnih (specijalnih) šumskih proizvoda; Pored analize i ocjene iz stavka 1. ovog članka, daje se i kritička ocjena gazdovanja šumama u proteklom uređajnom periodu i ukazuje na mogućnosti promicanja gazdovanja u narednom uređajnom periodu.

Članak 33.

Na temelju utvrđenog stanja šuma, analize i ocjene dosadašnjeg gospodarenja i utvrđenih ciljeva gospodarenja, šumsko-gospodarska osnova sadrži planove iz članka 1. stavak 3. ovog pravilnika koji se izrađuju po obimu i dinamici. Planovi moraju biti usklađeni sa višestrukim općekorisnim funkcijama šuma. Kod izrade planova ne obuhvaćaju se šume koje su proglašene zaštićenim i šumama posebne namjene, kojima će se gazdovati sukladno Odlukama o njihovom proglašenju.

Članak 34.

Planovi gospodarenja se izrađuju za gazdinske klase kao temeljne jedinice planiranja. Za svaku gazdinsku klasu utvrđuje se cilj gospodarenja tako da se osigura trajno povećanje prinosa šuma i unaprijede općekorisne funkcije šuma. Planovi gospodarenja za ostale jedinice planiranja izrađuje se na temelju planova gospodarenja za gazdinske klase.

Članak 35.

Pri utvrđivanju cilja gospodarenja za gazdinsku klasu, vrši se odabir:

1. vrsta drveća i njihovog omjera smjese na normalni sastav šume;
2. sustava gospodarenja šumom koji će se primjenjivati u narednom uređajnom periodu;
3. uzgojnog i strukturnog modela kome će se težiti u procesu gospodarenja šumom.

Članak 36.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sustav gospodarenja skupinasto-prebornim sječama i prebornim sječama, model se definira veličinom normalne zalihe drveta i njenom strukturom po vrstama drveća i debljinskim klasama, prema odgovarajućim normalama za raznorodne šume, sa stanjem u sredini uređajnog perioda.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sustav gospodarenja skupinastim sječama, oplodnim sječama na velikim površinama i za gazdinske klase trajnih šumskih zasada, model se definira duljinom planskog produkcionog perioda, načinom njega i prosječnom veličinom zalihe drveta za normalni raspored klasa starosti, prema odgovarajućim prinostnim tablicama.

Za gazdinske klase šumskih zasada za koje se planira prevođenje u prirodne visoke šume trajnog stadija vegetacije, model se definira planiranom duljinom produkcionog perioda, načinom njege i obnove sastojina.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma za koje se planira prevođenje u prirodne visoke šume trajnog stadija vegetacije mjerama njege i čistom sječom i pošumljavanjem, model se definira planiranom duljinom produkcionog perioda, načinom njege i obnove sastojina.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma, u kojima se planira trajni sustav gazdovanja izdanačkih šuma, za namjensku proizvodnju model se definira duljinom planskog produkcionog perioda i načinom njege.

Članak 37.

Planirana količina i dinamika sječa po gazdinskim klasama iskazuje se za slijedeće vrste drveća: jela, smrča, bijeli bor, crni bor, ostali četinari, bukva, hrastovi, plemeniti lišćari voćkarice i ostali lišćari; kao i slijedeće klase: svi četinari zajedno, svi lišćari zajedno i sve vrste drveća zajedno, u kubnim metrima mase krupnog drveta (debljine iznad 7 cm).

Članak 38.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom, količina i dinamika sječa se planira na temelju obilježja modela gazdinske klase i prikazanog stanja šuma u gazdinskoj klasi, prema elementima iz članka 17. ovog pravilnika.

Članak 39.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima preovladavaju tanka stabla, odnosno mlađe sastojine u kojima je stvarna zaliha manja od normalne, planira se količina i dinamika sječa manja od volumenskog prirasta.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima preovladavaju deblja stabla, odnosno starije sastojine u kojima je stvarna zaliha drveta veća od normalne, može se planirati količina i dinamika sječa koja je veća od volumenskog prirasta, s tim da zaliha drveta poslije sječe u gazdinskoj klasi ne bude manja od normalne zalihe.

Članak 40.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sustav gospodarenja skupinasto-prebornim sječama, odnosno sustav gospodarenja prebornim sječama, količina i dinamika sječa se planira za cijelu površinu gazdinske klase.

Planirana količina i dinamika sječa se realizira u toku uređajnog perioda na cijeloj površini gazdinske klase.

Za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuje sustav gospodarenja skupinastim sječama, odnosno sustav gospodarenja oplodnim sječama na velikim površinama, planiraju se dva dijela količine i dinamike sječa: dio koji će se realizirati sječama obnove i dio koji će se realizirati prorjedama.

Svaki dio planirane količine i dinamike sječa realizira se tijekom uređajnog perioda na onom dijelu površine gazdinske klase za koji je planiran.

Članak 41.

Za gazdinske klase degradiranih visokih šuma, količina i dinamika sječa se planira na temelju površina koje će se u narednom uređajnom periodu tretirati mjerama njege i čistim sječama sa pošumljavanjem i količine drveta koje će se u istom periodu na tim površinama iskoristiti.

Površina koja će se tretirati u narednom uređajnom periodu, planira se na temelju sagledavanja dugoročne dinamike regeneracije degradiranih visokih šuma i dugoročnih potreba za drvetom iz tih šuma.

Članak 42.

Za gazdinske klase šumskih zasada, količina i dinamika sječa se planira na temelju obilježja modela gazdinske klase i prikazanog stanja šumskih zasada u gazdinskoj klasi, prema elementima iz čl. 20. i 21. ovog pravilnika.

Planiraju se i realiziraju dva dijela količine i dinamike sječa, u smislu članka 40. stavak 2. ovog pravilnika.

Članak 43.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma koje će se u narednom uređajnom periodu prevoditi u visoke šume pretežno mjerama njege, količina i dinamika sječa se planira na temelju površina koje će se tretirati u narednom uređajnom periodu i intenziteta prorjeda na tim površinama.

Za gazdinske klase izdanačkih šuma koje će se u narednom uređajnom periodu prevoditi u visoke šume trajnog stadija vegetacije pretežno čistom sječom i pošumljavanjem, količina i dinamika sječa se planira na temelju površina koje će se pošumljavati i zaliha drveta na tim površinama koje će se iskoristiti.

Članak 44.

Na površinama na kojima se planiraju čiste sječe, planiraju se i mjere za: sprječavanje erozije zemljišta, šteta na drugim parcelama i objektima, kao i ugrožavanja biodiverziteta i općekorisnih funkcija šuma.

Članak 45.

Za šumskogospodarsko područje kao cjelinu, količina i dinamika sječa se planira po slijedećim kategorijama šuma: sve visoke šume sa prirodnom obnovom, uzevši ih zajedno i pojedine kategorije ovih šuma u smislu članka 8. ovog pravilnika, degradirane visoke šume, šumski zasadi i izdanačke šume.

Količina i dinamika sječa za kategorije šuma iz stavka 1. ovog članka utvrđuje se sumiranjem količine i dinamike sječa koji je planiran za odgovarajuće gazdinske klase (svi četinari, svi lišćari i sve vrste drveća).

Članak 46.

Planirana količina i dinamika sječa za sve visoke šume sa prirodnom obnovom, degradirane visoke šume i šumske zasade, u okviru šumsko-gospodarskog područja, prikazuju se po vrstama drveća, debljinskim klasama i tehničkim kvalitetnim klasama, u smislu čl. 11. do 13. ovog pravilnika.

Članak 47.

Po gospodarskim jedinicama, područjima kantona i područjima općina, količina i dinamika sječa se planira za sljedeće četiri kategorije šuma; visoke šume sa prirodnom obnovom, degradirane visoke šume, šumski zasadi i izdanačke šume.

Količina i dinamika sječa po gospodarskim jedinicama, područjima kantona i područjima općina utvrđuje se raspodjelom količine i dinamike sječa utvrđenog za odgovarajuću kategoriju šuma, u okviru šumskogospodarskog područja, na gospodarske jedinice, odnosno područja općina za sve četinare, sve lišćare i sve vrste drveća.

Raspodjela se vrši po elementima iz članka 25. odnosno čl. 17., 19., 20., 21. i 22. ovog pravilnika.

Članak 48.

Planirana količina i dinamika sječa za visoke šume sa prirodnom obnovom, u okviru gazdinske klase, gospodarske jedinice, područje kantona i područja općine, ne može se prekoračiti.

Članak 49.

Od ukupne planirane količine sječa za uređajni period za visoke šume sa prirodnom obnovom, u okviru šumskogospodarskog područja, godišnje se realizira, po pravilu, prosječna godišnja količina sječa. Kada se u jednoj godini realizira više od prosječne godišnje količine sječa za visoke šume sa prirodnom obnovom u okviru šumskogospodarskog područja, mora se u narednoj godini realizirati u tim šumama manje od prosječne godišnje količine sječa, za onoliko za koliko je ranije realizirano više.

Kada se u jedno ili više proteklih godina uređajnog perioda realizira manje od prosječnog godišnje, odnosno višegodišnje količine sječa za visoke šume sa prirodnom obnovom, u okviru šumskogospodarskog područja, može se u narednim godinama uređajnog perioda realizirati preostali dio količine sječa.

Članak 50.

Struktura proizvodnje šumskih drvnih sortimenata utvrđuje se za šumskogospodarsko područje gospodarske jedinice, područje kantona i područja općine, na temelju planirane količine i dinamike sječa

za te jedinice, po godinama realizacije i skupno za uređajni period, za sve četinare, sve lišćare, sve vrste drveća i za grupe sortimenata.

Članak 51.

Plan iskorišćavanja šuma sadrži, za šumsko-gospodarsko područje, prikaz glavnih karakteristika tehnologija iskorištavanja koje će se primjenjivati za pojedine kategorije šuma u ovisnosti od uvjeta rada i plan sredstava rada koja su potrebna za realiziranje planirane proizvodnje, po godinama realizacije i za uređajni period.

Članak 52.

Plan šumskouzgojnih radova utvrđuje se po gazdinskim klasama. Sumiranjem planova za gazdinske klase, utvrđuje se plan šumskouzgojnih radova za šumskogospodarsko područje.

Članak 53.

Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase visokih šuma sa prirodnom obnovom sadrži: površine na kojima će se provoditi prirodna obnova, obujam pošumljavanja potrebit za kompletiranje prirodne obnove sastojina, mjere njege grupa šumskih zasada u sastojinama i površine na kojima će se provoditi njega prirodnih sastojina, po vrstama njege.

Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase degradiranih visokih šuma, sadrži: površine na kojima će se vršiti pošumljavanje i mjere njege šumskih zasada koje će se podići na tim površinama, po vrstama njege.

Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase postojećih šumskih zasada sadrži: obujam pošumljavanja u cilju popunjavanja zasada, obujam novih pošumljavanja poslije čistih sječa zasada i mjere njege šumskih zasada, po vrstama njege.

Plan šumskouzgojnih radova za gazdinske klase izdanačkih šuma, sadrži:

- a) površine na kojima će se mjerama njege provoditi prirodna obnova, kada se planira indirektna konverzija izdanačkih šuma i visoke šume.
- b) površine za pošumljavanje nastale čistom sječom i mjere njege šumskih zasada koje će se podići na tim površinama, po vrstama njege;

Članak 54.

Plan šumskouzgojnih radova za šumsko-gospodarsko područje, pored sumarnog pregleda planova iz članka 54. sadrži:

- a) gole površine na kojima će se vršiti pošumljavanje i njege šumskih zasada koje će se podići na tim površinama, po vrstama njege;
- b) vrste i količine sadnog i sjemenskog materijala potrebitog za izvršenje plana šumskouzgojnih radova;
- c) sredstva rada potrebna za izvršenje plana šumskouzgojnih radova;
- d) površine za proširenu reprodukciju.

Članak 55.

Plan zaštite šuma utvrđuje se za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu. Planom se utvrđuju: štetočine, uzročnici bolesti i drugi štetni čimbenici od značenja za zdravstveno stanje i stupanj oštećenosti šuma, mjere koje će se provoditi u cilju zaštite šuma i šumskih zasada te uvjeti koji će se osigurati za njegovo izvršenje.

Članak 56.

Plan zaštite šuma sadrži odvojene cjeline koje se odnose na zaštitu šuma i šumskih zasada od:

- a) insekata i drugih životinja (glodari, ptice i divljač),
- b) uzročnika bolesti,
- c) požara i
- d) drugih štetnih čimbenika (abiotiski, antropogeni i drugi).

Plan sadrži: opis štetnog faktora, površine na kojima je utvrđeno djelovanje, obrazložene mjere zaštite i uvjete koje je potrebno osigurati za provedbu predloženih mjera sa prioritetima.

Članak 57.

Da bi gospodarenje šumama osiguralo održanje i poboljšanje biodiverziteta i ostalih ekoloških i socijalnih funkcija šuma, kod izrade planova gospodarenja šumama i naputaka za realizaciju šumskogospodarske osnove voditi računa o:

- usklađenosti šumskogospodarske osnove sa: prostornim planovima, vodoprivrednom osnovom, lovnoprivrednom osnovom, evidencijama koje se vode u Zavodu za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa i federalnim programom upravljanja mineralnim sirovinama i planovima upravljanja pojedinim mineralnim sirovinama,
- gazdovanju zaštićenim šumama i šumama posebne namjene sukladno razlozima i odlukama o njihovom proglašenju,
- zabrani sječe ili zbrajanja endemskih i ugroženih biljnih vrsta,
- zaštiti šumskog hidro potencijala i zaštiti zemljišta kod izvedbe radova u šumi,
- racionalnom planiranju količine i dinamike sječa i odabira sredstava rada u iskorišćavanju šuma koja će najmanje utjecati na narušavanje šumskog ekosistema,
- zabrani golih sječa na velikim površinama u svim šumama,
- provedbu planova uzgoja i zaštite šuma uz preferiranje autohtonih vrsta drveća kod radova na pošumljavanju.

Članak 58.

Investicije u izgradnju šumskih putova i ostala investiciona ulaganja utvrđuju se za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu kao sumar potrebitih ulaganja za realizaciju planova šumskogospodarske osnove i sadrži:

- a) plan izgradnje i rekonstrukcije šumskih putova;
- b) plan izgradnje ostalih objekata;
- c) plan nabavki mehanizacije i druge opreme investicionog karaktera;
- d) plan ostalih investicionih ulaganja.

Članak 59.

Plan korištenja sekundarnih (specijalnih) šumskih proizvoda, opisanih u članku 3. točka 13. Zakona o šumama, utvrđuje se za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu. Ovaj plan sadrži:

- a) vrste i količine proizvoda sa arealom rasprostranjenosti,
- b) uvjete koje je potrebno osigurati za korišćenje i/ili proizvodnju.

Članak 60.

Ekonomsko-financijska analiza gospodarenja šumama u narednom uređajnom periodu sadrži financijske pokazatelje iz kojih se može zaključiti realnost planova šumsko-gospodarske osnove za šumsko-gospodarsko područje kao cjelinu.

Članak 61.

Šumskogospodarska osnova je temeljni zakonski okvir reguliranja gazdovanja područjem krša i privatnim šumama i izrađuje se za desetogodišnji period gazdovanja na razini općine. Šumskogospodarska osnova za područje krša i privatne šume sadrži naročito: uvodni dio; stanje šuma u doba uređivanja; analizu i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama; planove gospodarenja i razvoja šuma sukladno klasifikaciji šuma i šumskog zemljišta za naredni uređajni period; količinu i dinamiku sječa po vrstama drveća u krupnom drvetu i strukturu sortimenata; obujam i vrstu šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma. Sastavni dio šumsko-gospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte i prilozima.

Članak 62.

Odredbe članka 2.točka 4. i čl. 8., 9., 10., 11., 12., 15., i 30., ovog pravilnika u potpunosti se odnose i na izradu šumsko-gospodarskih osnova za područje krša i privatne šume.

Također se na izradu šumskogospodarskih osnova za područje krša i privatne šume odnose odredbe članka 32. stavak 1. toč. 1. i 2. i stavak 2.

Članak 63.

Stanje šuma u doba uređivanja; analizu i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama; planove gospodarenja i razvoja šuma sukladno klasifikaciji šuma i šumskog zemljišta za naredni uređajni period; količinu i dinamiku sječa po vrstama drveća u krupnom drvetu i strukturu sortimenata; obujam i vrstu šumsko-uzgojnih radova i radova na zaštiti šuma, za područje krša i privatne šume prikazuju se po istim kriterijima kao za državne šume.

Za područje krša primjenjuju se čl. 24., 25., 26., 27., 28 i 29, ovog pravilnika, s tim što su klasifikacijske jedinice samo kategorije šuma, a za privatne šume po kategorijama šuma kao klasifikacijskim jedinicama a za općinu, katastarsku općinu i katastarsku česticu po vlasnicima šuma kao prostornim jedinicama.

Članak 64.

Za privatne šume izrađuje se pregledne karte za područje općine, razmjere 1:2.500 ili 1:5.000 sa ucrtanim granicama općine, katastarskih općina i katastarskih čestica, putovima, naseljenim mjestima i drugo. Ukoliko se ne raspolaže sa kartama navedenih razmjera, koriste se karte u razmjeri koje su do prije korištene.

Kao privitak šumskogospodarske osnove za privatne šume izrađuje se elaborat sa popisima katastarskih čestica po vlasnicima, sa osnovim oznakama na temelju kojih se, za svaku katastarsku čestica i vlasnika mogu očitati potrebiti podaci iz šumsko-gospodarske osnove.

Članak 65.

Po odredbama ovog pravilnika radit će se šumsko-gospodarske osnove za uređajni period koji počinje 01. siječnja 2003. godine i kasnije.

Članak 66.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o elementima šumskogospodarske osnove za šume u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 13/83).

Članak 67.

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenom novinama Federacije BiH".

Broj 01-02-529-1/02 Sarajevo

Ministar **Behija Hadžihajdarević**, v. r.

SLUŽBENI LIST BIH

JP NIO Službeni List
Bosne i Hercegovine

СЛУЖБЕНЕ НОВИНЕ ФБИХ, број 60/02

На основу члана 21. и 79. став 2. Закона о шумама ("Службене новине Федерације БиХ", број 20/02), федерални министар за пољопривреду, водопривреду и шумарство, доноси

ПРАВИЛНИК

О ЕЛЕМЕНТИМА ЗА ИЗРАДУ ШУМСКОГОСПОДАРСКИХ ОСНОВА

Члан 1.

Шумскогосподарска основа је основни законски оквир регулисања газдовања шумама на принципу потрајности производње и прихода уз очување и побољшање биодиверзитета и осталих опћекорисних функција шума. Шумскогосподарска основа се израђује за десетогодишњи период газдовања на нивоу шумскогосподарског подручја као цјелине, изузетно се може израђивати на нивоу господарске јединице. Уколико се шумскогосподарска основа израђује на нивоу господарских јединица, тада динамика израде шумскогосподарских основа по господарским јединицама унутар једног шумскогосподарског подручја не може трајати дуже од три узастопне године. Када се израде све шумскогосподарске основе по господарским јединицама обавезно је направити сумарну шумскогосподарску основу за цијело шумско-господарско подручје. Шумскогосподарска основа за шуме у државној својини садржи нарочито: уводни дио; стање шума у доба уређивања; анализу и оцјена досадашњег господарења шумама; планове господарења и развоја шума у складу са класификацијом шума и шумског земљишта за наредни уређајни период; количину и динамику сјеча по врстама дрвећа у крупном дрвету и структуру сортимената; обим и врсту шумско-узгојних радова и радова на заштити шума; површине за проширену биолошку репродукцију шума; мјере за одржавање и побољшање биодиверзитета и осталих еколошких и социјалних функција шума; инвестиције у изградњу шумских путева, деминирање и друга инвестициона улагања; кориштење секундарних шумских производа и економско-финансијску анализу господарења шумама у наредном уређајном периоду. Саставни дио шумскогосподарске основе су шумско-господарске карте, уређајни елаборати и књиге евиденција извршених сјеча и шумско-узгојних радова.

Члан 2.

Уводни дио шумскогосподарске основе садржи:

- 1) разлоге за израду шумскогосподарске основе;
- 2) основне карактеристике шумскогосподарског подручја (географски положај, историјски подаци, опис граница, имовинско-правно стање, природне, орографске, хидрографске,

климатске, геолошке, педолошке, вегета- цијске, минираност, угроженост шума од биљних болести, штеточина, емисије штетних агенаса, шумских пожара и др.);

- 3) посебна ограничења у систему газдовања на дијеловима шумскогосподарског подручја од посебног значаја (заштичене шуме и подручја са посебном намјеном).
- 4) основне карактеристике методике рада које се користи при изради шумскогосподарске основе (формирање газдинских класа, прикупљање и обрада података и израда планова).

Члан 3.

Стање шума се приказује по класификационим и уређајним јединицама.

Класификационе јединице су: газдинске класе и категорије шума.

Уређајне јединице су: шумскогосподарско подручје, господарске јединице, подручје кантона, подручја опћина, одје љења и одсјечи.

Приказ стања шума садржи и класификацију стабала.

5) Класификационе јединице

b) Газдинске класе

Члан 4.

Газдинске класе у високим шумама са природном обновом формирају се на основу проведених, педолошких и вегетацијских картирања, издавања шумских састојина на основу тих картирања и њиховог сврставања у одговарајуће производне типове шума, на основу еколошко-производних и узгојних карактеристика тих састојина. Једна газдинска класа обухвата, по правилу, шумске састојине које припадају једном производном типу шуме.

У случајевима када је производни тип шуме заступљен са мање од 2% високих шума у шумско-господарском подручју, може се спојити са другим сродним производним типом шуме, односно газдинском класом.

Члан 5.

Поред критерија из члана 4. овог правилника газдинских класа високих шума са природном обновом, као посебан критериј, узима се степен деградираности шуме и земљишта. Дијелови шуме у којима се због великог степена деградираности не може обезбиједити природна обнова, издвајају се на терену, обиљежавају у посебне шумске састојине и сврставају у деградиране високе шуме.

То су дијелови шуме у којима је степен склопа састојине 0,4 или мањи за врсте дрвећа сјенке, односно 0,3 или мањи за врсте дрвећа свјетла, гдје је бонитет станишта пети или четврти, гдје је земљиште до те мјере закоровљено или еродирано да нема готово никаквих услова за природно обнављање и гдје величина тих дијелова шуме износи преко 5 хектара.

Члан 6.

У шумским засадима (културама) газдинске класе се формирају према припадности станишта (потенцијално стање) одвојено за четинаре и лишћаре. Шумски засади се сматрају прелазним стадијем ка трајном (природном) стадију шуме и попримају форму уже категорије шуме.

При томе се обухватају шумски засади са процијењеном дрвном масом и шумски засади без промијењене дрвне масе, које су издвојене и на картама обиљежене као састојине шумских засада. Не обухватају се групе шумских засада који су подигнути у састојинама високих шума са природном обновом у циљу комплетирања обнове.

Члан 7.

У изданацким шумама које ће се преводити у високе шуме:

- a) претежно мјерама његе;
- b) претежно чистом сјечом и пошумљавањем газдинске класе се формирају на основу проведених педолошких и вегетацијских картирања и других истраживања. У изданацким шумама:
- c) које се неће преводити у високе шуме, газдинске класе се формирају на основу заступљености врста дрвећа.

b) Категорије шума

Члан 8.

Према узгојном облику (стању састојине), газдинске класе се сврставају у сљедеће категорије шума: високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме, шумски засади и изданацке шуме.

1. У високе шуме са природном обновом спадају:
 - a) букове,
 - b) чисте и мјешовите јеле и смрче и мјешовите јеле, смрче и букве,
 - c) чисте и мјешовите бијелог и црног бора,
 - d) храстова (китњака, лужњака, сладуна, цера) и
 - e) остале високе шуме.
2. У деградиране високе шуме спадају:
 - a) букове ,
 - b) чисте и мјешовите јеле и смрче и мјешовите јеле, смрче и букве,
 - c) чисте и мјешовите бијелог и црног бора,
 - d) храстова (китњака, лужњака, сладуна, цера) и
 - e) остале високе шуме.
3. У шумске засаде спадају:
 - a) засади јеле и смрче и јеле, смрче и лишћара.
 - b) засади бијелог и црног бора и бијелог, црног бора и лишчара,
 - c) засади букве,
 - d) засади храстова (китњака, лужњака, сладуна, цера) и
 - e) остали шумски засади.
4. У изданацке шуме спадају:
 - a) букове,
 - b) храстова (китњака, лужњака, сладуна, цера),
 - c) мјешовите букве и храстова и

- d) остале изданацке шума.

Члан 9.

Голети и непродуктивне површине сврставају се у сљедеће категорије:

- c) голети испод горње границе привредне шуме (шибљаци и голети подесне за пошумљавање) и
- d) непродуктивне површине у шумарском погледу (миниране шуме и шуме неподесне за газдовање, крш и голети неподесне за пошумљавање, сталне шумске чистине, шумске комуникације преко 3 метра ширине, трасе далековода и остале непродуктивне површине.

2. Класификација стабала

Члан 10.

Стабла се класификују по врстама дрвећа, дебљини (дебљинске класе), старости (добни разреди), квалитету, здравственом стању и степену оштећености.

Члан 11.

У свим категоријама шума стабла се сврставају у сљедеће врсте дрвећа: јела, смрча, бијели бор, црни бор, остали четинари, буква, хрстови (китњак, лужњак, сладун, цер), племенити лишћари, воћкарице и остали лишћари, као и у сљедеће класе: сви четинари заједно, сви лишћари заједно и све врсте дрвећа заједно.

Члан 12.

У високим шумама са природном обновом, деградираним високим шумама, и шумским засадима стабла се по дебљини сврставају у сљедеће дебљинске класе: 5-10, 11-20, 21-30, 31-50, 51-80, 81 > цм. Стабла тања од 5 цм сврставају се у подмладак.

У изданацким шумама стабла се по дебљини сврставају у исте дебљинске класе као у ставу 1. овог члана, с тим што постоји још дебљинска класа 0-5 цм.

Стабла прсног промјера 5,00 цм сврставају се у дебљинску класу 5-10, од 10,00 цм у дебљинску класу 11-20, а сходно истом и у остале дебљинске класе.

Члан 13.

У високим шумама са природном обновом, деградираним високим шумама и шумским засадима стабла се по квалитету сврставају у узгојно-техничке и техничке класе. За класификацију стабала према квалитету, у складу са ставом 1. овог члана примјењују се критерији који су садржани у Таблицама таксационих елемената високих и изданацких шума у СРБиХ, Шумарски факултет, Сарајево 1990.

3. Стање шума по класификационим јединицама

а) Заједничке одредбе

Члан 14.

У циљу приказивања стања шума по газдинским класама, за сваку газдинску класу израђује се списак састојина, по господарским јединицама, које су сврстане у газдинску класу и исказују површине дијелова газдинске класе који припадају појединим господарским јединицама као и укупна површина газдинске класе.

Члан 15.

У циљу приказивања стања шума по категоријама шума, за сваку категорију шуме израђује се списак газдинских класа које су сврстане у категорију шуме и исказују површине газдинских класа и укупна површина категорије шуме.

Члан 16.

Залиха дрвета, запремински прираст и други подаци о запремини стабала, у свим категоријама шума, исказују се у кубним метрима свеукупне дрвне масе и масе крупног дрвета примјеном одговарајућих таблица.

б) Високе шуме са природном обновом

Члан 17.

Приказ стања високих шума са природном обновом, по газдинским класама и категоријама шума, садржи:

1. укупну површину, просјечни бонитет станишта за главне врсте дрвећа и просјечни степен склопа састојина;
2. залиху дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, у смислу чл. 11. и 12. овог правилника;
3. процентуалну расподјелу залихе дрвета по узгојно-техничким класама и техничким класама, за све четинаре заједно и све лишћаре заједно;
4. годишњи запремински прираст по дебљинским класама, за све четинаре заједно, све лишћаре заједно и све врсте дрвећа заједно;
5. дрвну масу стабала пробне дознаке по дебелинским класама, за све четинаре заједно, све лишћаре заједно и све врсте дрвећа заједно;
6. процентуалну расподјелу дрвне масе стабала пробне дознаке по узгојно-техничким класама и техничким класама, за све четинаре заједно и све лишћаре заједно;
7. стање природног подмлатка према просјечном броју биљака по хектару и узрасту висине 10-50 цм, 51-130 цм и прсног пречника 0-5 цм, по врстама дрвећа у смислу члана 11. овог правилника;
8. релативни удио површине коју треба пошумити у циљу комплетирања природне обнове састојина;
9. процентуалну расподјелу обољелих стабала и стабала према степену оштећености по дебљинским класама за све четинаре заједно и све лишћаре заједно.

Члан 18.

Максималне релативне грешке процјене таксационих елемената високих шума са природног обновом, одређене на бази 95% вјероватноће, не могу прелазити сљедеће величине за цијело шумско-господарско подручје или господарску јединицу (ако се ради шумскогосподарска основа за господарску јединицу):

- a) 1 % за залихе дрвета свих врста дрвећа, свих дебљинских класа и свих квалитетних класа;
- b) 2 % за запремински прираст свих врста дрвећа и свих дебљинских класа;
- c) 3 % за дрвну масу стабала пробне дознаке свих врста дрвећа, свих дебљинских класа и свих квалитетних класа;
- d) 4 % за број биљака, односно стабала природног под-млатка свих врста дрвећа, за сваку класу узраста посебно.

Приказ израчунате грешке процјене се исказује у шумскогосподарској основи по ширим категоријама, а у уређајним елаборатима по класификационим и уређајним јединицама изузев одјела и отсјека.

б. Деградиране високе шуме

Члан 19.

Приказ стања деградираних високих шума, по газдинским класама и категоријама шума, садржи:

- 1) укупну површину, просјечни бонитет станишта за главне врсте дрвећа и просјечни степен склопа састојина;
- 2) залихе дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, у смислу чл. 11. и 12. став 1. овог правилника;
- 3) процентуалну расподјелу залихе дрвета по узгојно-техничким класама и техничким класама, за све четинаре заједно и све лишћаре заједно;
- 4) годишњи запремински прираст, за све четинаре заједно, све лишћаре заједно и све врсте дрвећа заједно;
- 5) процентуалну расподјелу обољелих стабала и стабала према степену оштећености по дебљинским класама за све четинаре заједно и све лишћаре заједно.

с. Шумски засади

Члан 20.

Приказ стања шумских засада, по газдинским класама и категоријама шума, садржи:

- 1) површину са процијењеном залихом дрвета, површину без процијењене залихе дрвета и укупну површину, те просјечни бонитет станишта за главне врсте дрвећа и просјечни степен склопа шумских засада са процијењеном залихом дрвета за газдинску класу, односно категорију шума као цјелину;
- 2) залихе дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, у смислу чл. 11. и 12. став 1. овог правилника;
- 3) процентуалну расподјелу залихе дрвета по узгојно-техничким класама и техничким класама, за све четинаре заједно и све лишћаре заједно;
- 4) годишњи запремински прираст по дебљинским класама, за све четинаре заједно, све лишћаре заједно и све врсте дрвећа заједно;

- 5) дрвну масу пробне дознаке прореда, по дебљинским класама, за све четинаре заједно, све лишћаре заједно и све врсте дрвећа заједно;
- 6) стање природног подмлатка према просјечном броју биљака по хектару и узрасту висине 10-50 цм, висине 50-130 цм и прсног пречника 0-5 цм, по врстама дрвећа у смислу члана 11. овог правилника;
- 7) процентуалну расподјелу обољелих стабала и стабала према степену оштећености по дебљинским класама за све четинаре заједно и све лишћаре заједно.

Члан 21.

Стање шумских засада, по газдинским класама и категоријама шума, приказује се и по класама старости од по 20 година. По овим класама старости приказује се површина и залиха дрвета по врстама дрвећа за газдинске класе, односно категорије шумских засада.

d. Издавачке шуме

Члан 22.

Приказ стања издавачких шума, по газдинским класама и категоријама шума, садржи:

- 1) укупну површину газдинске класе, односно категорије шуме;
- 2) залихе дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, у смислу чл. 11. и 12. овог правилника;
- 3) годишњи запремински прираст за све четинаре заједно, све лишћаре заједно и све врсте дрвећа заједно.

Члан 23.

На начин утврђен за издавачке шуме приказује се и стање минираних шума и шума неподесних за газдовања које се налазе на непродуктивним површинама у шумарском погледу (члан 9. став 3. овог правилника), с тим што се посебно третирају високе, а посебно издавачке шуме.

4. Стање шума по уређајним јединицама

Члан 24.

У шумскогосподарској основи стање шума се приказује по слиједећим уређајним јединицама: шумскогосподарско подручје, господарска јединица, подручје кантона, подручје општине, одјељење и одсјек.

Члан 25.

За сваку уређајну јединицу, изузев одјељења и одсјека, приказ стања шума садржи:

- 1) за високе шуме са природном обновом укупну површину и елементе из члана 17. тач. 2. до б. и тачка 9. овог правилника;
- 2) за деградиране високе шуме укупну површину и елементе из члана 19. тач. 2. до 5. овог правилника;

- 3) за шумске засаде површину са процијењеном залихом дрвета, површину без процијењене залихе дрвета, укупну површину и елементе из члана 20. тач. 2. до 7. и члана 21. овог правилника;
- 4) за изданачке шуме укупну површину и елементе из члана 22. тач. 2. и 3. овог правилника.

Члан 26.

За шумскогосподарско подручје и господарске јединице приказују се дужина јавних и шумских камионских путева који пролазе кроз шуме и шумска земљишта или их тенгирају и степен отворености шумскогосподарског подручја и господарских јединица, а посебно степен отворености свих високих и свих изданачких шума.

Члан 27.

У уређајним елаборатима господарских јединица, који су саставни дио шумскогосподарске основе, приказује се стање издвојених шумских састојина.

Приказ стања шумских састојина садржи:

- 1) списак површина шумских састојина по одјељењима и одсјецима у господарској јединици;
- 2) за састојине високих шума са природном обновом: ознаку састојине и њену површину, ознаке припадности газдинској класи, категорији шуме, подручје кантона и подручју опћине, степен скопа састојине, бонитетни разред станишта по врстама дрвећа, омјер смјесе, залихе дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, по једном хектару и на цијелој површини састојине и грешку процјене укупне залихе дрвета при 95% вјероватноће;
- 3) за састојине деградираних високих шума податке из предходне тачке, изузев грешке процјене залихе дрвета;
- 4) за састојине шумских засада са процијењеном залихом дрвета податке из тачке 2. овог члана и старост састојине;
- 5) за састојине изданачких шума и за састојине које су неподесне за газдовање: ознаку састојине и њену површину, ознаке припадности газдинској класи, категорији шуме, подручје кантона и подручју опћине, омјер смјесе, залиху дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, по једном хектару и на цијелој површини састојине.

Члан 28.

Уређајни елаборат за сваку господарску јединицу садржи и рекапитулације одговарајућих елемената из члана 27. овог правилника за дијелове газдинских класа, категорија шума, подручја кантона и подручја опћина.

Уређајни елаборат за шумскогосподарско подручје садржи и рекапитулације одговарајућих елемената из члана 27. овог правилника за газдинске класе, категорије шума, господарске јединице, подручје кантона, подручје опћина и укупно за шумскогосподарско подручје.

Члан 29.

Саставни дио шумскогосподарске основе су шумско-гос- подарске карте:

- 1) основна карта у коју се уцртавају: вањске границе шумско-господарског подручја, границе унутрашње подјеле шуме, границе заштитених шума и шума са посебном намјеном, границе минираних површина, шумске комуникације и други објекти;
- 2) педолошка карта;
- 3) карте реалне шумске вегетације;
- 4) карта производних типова шума (типолошка карта);
- 5) карта газдинских класа. Поред ознака газдинских класа, у ову карту се уцртавају јавни и шумски камионски путеви, као и шумски камионски путеви који се планирају за изградњу у наредном уређајном периоду;
- 6) карта угрожености шума од пожара која садржи границе површина по степену угрожености, објекте против пожарне заштите, све јавне и шумске путеве, водотоке, акумулације, објекте привредног друштва и све остале објекте у шуми и на шумском земљишту, далеководе, депоније и друге релевантне елементе.

Основна карта се израђује у мјерилу 1:10.000, а остале карте у мјерилу најмање 1:25.000.

Члан 30.

У овом дијелу шумскогосподарске основе упоређује се и анализира стање шума према претходној и новој шумскогосподарској основи, образлажу настале разлике и врши анализа и оцјена извршења планова претходне шумско-господарске основе.

Члан 31.

Упоређујући стање шума према претходној и новој шумскогосподарској основи нарочито се анализирају и образлажу разлике у погледу:

- 1) површина по категоријама шума и за шумско-господарско подручје;
- 2) величине и квалитета залихе дрвета по врстама дрвећа и дебљинским класама, а за шумске засаде и по класама старости, по категоријама шума и за шумскогосподарско подручје;
- 3) величине запреминског прираста по врстама дрвећа, по категоријама шума и за шумско-господарско подручје;
- 4) степена отворености свих високих шума, изданаčkih шума и свих шума и шумског земљишта за господарске јединице и шумско-господарско подручје;
- 5) здравственог стања и степена оштећености стабала за све четинаре заједно и све лишћаре заједно по дебљинским класама за газдинске класе и шумскогосподарско подручје.

Члан 32.

Анализира се и оцјењује извршење слиједећих планова претходне шумскогосподарске основе:

- 1) количина и динамика сјеча по врстама дрвећа и структура сортимената, а нарочито се анализира начин извршења етата с обзиром на примјењени систем газдовања и површину на којој је етат реализован и указује на предности и недостатке;
- 2) обим и врста шумско-узгојних радова и радова на заштити шума, а посебно се указује на квалитет извршених радова и констатује да ли је пошумљавање садњом извршено по обиму у складу са планираним по шумскогосподарској основи, те на ефекте проведених мјера заштите шума;

- 3) површине за проширену репродукцију шума и да ли је извршена обавеза проширене репродукције;
- 4) мјера на одржавању и побољшању биодиверзитета и осталих еколошких и социјалних функција шума;
- 5) инвестиције у изградњу шумских путева и остала инвестициона улагања, а нарочито се указује на посљедице неизвршених инвестиционих улагања за изградњу шумских путева;
- 6) кориштење секундарних (специјалних) шумских производа; Поред анализе и оцјене из става 1. овог члана, даје се и критичка оцјена газдовања шумама у протеклом уређајном периоду и указује на могућности унапређивања газдовања у наредном уређајном периоду.

Члан 33.

На основу утврђеног стања шума, анализе и оцјене досадашњег господарења и утврђених циљева господарења, шумско-господарска основа садржи планове из члана 1. став 3. овог правилника који се израђују по обиму и динамици.

Планови морају да буду усклађени са вишеструким опћекорисним функцијама шума.

Код израде планова не обухватају се шуме које су проглашене заштитеним и шумама посебне намјене, којима ће се газдовати у складу са Одлукама о њиховом проглашењу.

Члан 34.

Планови господарења се израђују за газдинске класе као основне јединице планирања.

За сваку газдинску класу утврђује се циљ господарења тако да се обезбиди трајно повећање приноса шума и унаприједи опћекорисне функције шума.

Планови господарења за остале јединице планирања израђује се на основу планова господарења за газдинске класе.

Члан 35.

При утврђивању циља господарења за газдинску класу, врши се избор:

1. врста дрвећа и њиховог омјера смјесе на нормални састав шуме;
2. система господарења шумом који ће се примјењивати у наредном уређајном периоду;
3. узгојног и структурног модела коме ће се тежити у процесу господарења шумом.

Члан 36.

За газдинске класе високих шума са природном обновом у којима се примјењује систем господарења скупинасто-преборним сјечама и преборним сјечама, модел се дефинише величином нормалне залихе дрвета и њеном структуром по врстама дрвећа и дебљинским класама, према одговарајућим нормалама за разнородне шуме, са стањем у средини уређајног периода.

За газдинске класе високих шума са природном обновом у којима се примјењује систем господарења скупинастим сјечама, оплодним сјечама на великим површинама и за газдинске класе трајних шумских засада, модел се дефинише дужином планског продукционог периода,

начином њега и просјечном величином залихе дрвета за нормални распоред класа старости, према одговарајућим приносним таблицама.

За газдинске класе шумских засада за које се планира превођење у природне високе шуме трајног стадија вегетације, модел се дефинише планираном дужином продукционог периода, начином њега и обнове састојина.

За газдинске класе изданачких шума за које се планира превођење у природне високе шуме трајног стадија вегетације мјерама њега и чистом сјечом и пошумљавањем, модел се дефинише планираном дужином продукционог периода, начином њега и обнове састојина.

За газдинске класе изданачких шума, у којима се планира трајни систем газдовања изданачких шума, за намјенску производњу модел се дефинише дужином планског продукционог периода и начином њега.

Члан 37.

Планирана количина и динамика сјеча по газдинским класама исказује се за слиједеће врсте дрвећа: јела, смрча, бијели бор, црни бор, остали четинари, буква, храстови, племенити лишћари воћкарице и остали лишчари; као и слиједеће класе: сви четинари заједно, сви лишћари заједно и све врсте дрвећа заједно, у кубним метрима масе крупног дрвета (дебљине изнад 7 цм).

Члан 38.

За газдинске класе високих шума са природном обновом, количина и динамика сјеча се планира на основу обиљежја модела газдинске класе и приказаног стања шума у газдинској класи, према елементима из члана 17. овог правилника.

Члан 39.

За газдинске класе високих шума са природном обновом у којима преовладавају танка стабла, односно млађе састојине у којима је стварна залиха мања од нормалне, планира се количина и динамика сјеча мања од запреминског прираста.

За газдинске класе високих шума са природном обновом у којима преовладавају дебља стабла, односно старије састојине у којима је стварна залиха дрвета већа од нормалне, може се планирати количина и динамика сјеча која је већа од запреминског прираста, с тим да залиха дрвета послје сјече у газдинској класи не буде мања од нормалне залихе.

Члан 40.

За газдинске класе високих шума са природном обновом у којима се примјењује систем газдовања скупинасто-преборним сјечама, односно систем газдовања преборним сјечама, количина и динамика сјеча се планира за цијелу површину газдинске класе.

Планирана количина и динамика сјеча се реализује у току уређајног периода на цијелој површини газдинске класе.

За газдинске класе високих шума са природном обновом у којима се примјењује систем газдовања скупинастим сјечама, односно систем газдовања оплодним сјечама на великим површинама, планирају се два дијела количине и динамике сјеча: дио који ће се реализовати сјечама обнове и

дио који ће се реализовати прорједима. Сваки дио планиране количине и динамике сјеча реализује се у току уређајног периода на оном дијелу површине газдинске класе за који је планиран.

Члан 41.

За газдинске класе деградираних високих шума, количина и динамика сјеча се планира на основу површина које ће се у наредном уређајном периоду третирати мјерама његе и чистим сјечама са пошумљавањем и количине дрвета које ће се у истом периоду на тим површинама искористити. Површина која ће се третирати у наредном уређајном периоду, планира се на основу сагледавања дугорочне динамике регенерације деградираних високих шума и дугорочних потреба за дрветом из тих шума.

Члан 42.

За газдинске класе шумских засада, количина и динамика сјеча се планира на основу обиљежја модела газдинске класе и приказаног стања шумских засада у газдинској класи, према елементима из чл. 20. и 21. овог правилника. Планирају се и реализују два дијела количине и динамике сјеча, у смислу члана 40. став 2. овог правилника.

Члан 43.

За газдинске класе изданачких шума које ће се у наредном уређајном периоду преводити у високе шуме претежно мјерама његе, количина и динамика сјеча се планира на основу површина које ће се третирати у наредном уређајном периоду и интензитета прореда на тим површинама. За газдинске класе изданачких шума које ће се у наредном уређајном периоду преводити у високе шуме трајног стадија вегетације претежно чистом сјечом и пошумљавањем, количина и динамика сјеча се планира на основу површина које ће се пошумљавати и залиха дрвета на тим површинама које ће се искористити.

Члан 44.

На површинама на којима се планирају чисте сјече, планирају се и мјере за: спријечавање ерозије земљишта, штета на другим парцелама и објектима, као и угрожавања биодиверзитета и опћекорисних функција шума.

Члан 45.

За шумскогосподарско подручје као цјелину, количина и динамика сјеча се планира по слиједећим категоријама шума: све високе шуме са природном обновом, узевши их заједно и поједине категорије ових шума у смислу члана 8. овог правилника, деградираних високих шума, шумски засади и изданачке шуме.

Количина и динамика сјеча за категорије шума из става 1. овог члана утврђује се сумирањем количине и динамике сјеча који је планиран за одговарајуће газдинске класе (сви четинари, сви лишћари и све врсте дрвећа).

Члан 46.

Планирана количина и динамика сјеча за све високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме и шумске засаде, у оквиру шумско-господарског подручја, приказују се по врстама дрвећа, дебљинским класама и техничким квалитетним класама, у смислу чл. 11. до 13. овог правилника.

Члан 47.

По господарским јединицама, подручјима кантона и подручјима опћина, количина и динамика сјеча се планира за следеће четири категорије шума; високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме, шумски засади и изданачке шуме. Количина и динамика сјеча по господарским јединицама, подручјима кантона и подручјима опћина утврђује се расподјелом количине и динамике сјеча утврђеног за одговарајућу категорију шума, у оквиру шумскогосподарског подручја, на господарске јединице, односно подручја опћина за све четинаре, све лишћаре и све врсте дрвећа.

Расподјела се врши по елементима из члана 25. односно чл. 17., 19., 20., 21. и 22. овог правилника.

Члан 48.

Планирана количина и динамика сјеча за високе шуме са природном обновом, у оквиру газдинске класе, господарске јединице, подручје кантона и подручја опћине, не може се прекорачити.

Члан 49.

Од укупне планиране количине сјеча за уређајни период за високе шуме са природном обновом, у оквиру шумскогосподарског подручја, годишње се реализује, по правилу, просјечна годишња количина сјеча.

Када се у једној години реализује више од просјечне годишње количине сјеча за високе шуме са природном обновом у оквиру шумскогосподарског подручја, мора се у наредној години реализовати у тим шумама мање од просјечне годишње количине сјеча, за онолико за колико је раније реализовано више.

Када се у једно или више протеклих година уређајног периода реализује мање од просјечног годишње, односно вишегодишње количине сјеча за високе шуме са природном обновом, у оквиру шумско-господарског подручја, може се у наредним годинама уређајног периода реализовати преостали дио количине сјеча.

Члан 50.

Структура производње шумских дрвних сортимената утврђује се за шумскогосподарско подручје господарске јединице, подручје кантона и подручја опћине, на основу планиране количине и динамике сјеча за те јединице, по годинама реализације и укупно за уређајни период, за све четинаре, све лишћаре, све врсте дрвећа и за групе сортимената.

Члан 51.

План искориштавања шума садржи, за шумско-господарско подручје, приказ главних карактеристика технологија искориштавања које ће се примјењивати за поједине категорије шума у зависности од услова рада и план средстава рада која су потребна за реализацију планиране производње, по годинама реализације и за уређајни период.

Члан 52.

План шумскоузгојних радова утврђује се по газдинским класама. Сумирањем планова за газдинске класе, утврђује се план шумскоузгојних радова за шумскогосподарско подручје.

Члан 53.

План шумскоузгојних радова за газдинске класе високих шума са природном обновом садржи: површине на којима ће се проводити природна обнова, обим пошумљавања потребан за комплетирање природне обнове састојина, мјере њега група шумских засада у састојинама и површине на којима ће се проводити њега природних састојина, по врстама њега.

План шумскоузгојних радова за газдинске класе деградираних високих шума, садржи: површине на којима ће се вршити пошумљавање и мјере њега шумских засада које ће се подићи на тим површинама, по врстама њега.

План шумскоузгојних радова за газдинске класе постојећих шумских засада садржи: обим пошумљавања у циљу попуњавања засада, обим нових пошумљавања послје чистих сјеча засада и мјере њега шумских засада, по врстама њега.

План шумскоузгојних радова за газдинске класе изданачких шума, садржи:

- a) површине на којима ће се мјерама њега проводити природна обнова, када се планира индиректна конверзија изданачких шума и високе шуме.
- b) површине за пошумљавање настале чистом сјечом и мјере њега шумских засада које ће се подићи на тим површинама, по врстама њега;

Члан 54.

План шумскоузгојних радова за шумско-господарско подручје, поред сумарног прегледа планова садржи и:

- a) а) голе површине на којима ће се вршити пошумљавање и њега шумских засада које ће се подићи на тим површинама, по врстама њега;
- b) врсте и количине садног и сјеменског материјала потребног за извршење плана шумскоузгојних радова;
- c) средства рада потребна за извршење плана шумскоузгојних радова; д) површине за проширену репродукцију.

Члан 55.

План заштите шума утврђује се за шумско-господарско подручје као цјелину. Планом се утврђују: штеточине, узрочници болести и други штетни фактори од значаја за здравствено стање и степен оштетености шума, мјере које ће се проводити у циљу заштите шума и шумских засада те услови који ће се обезбиједити за његово извршење.

Члан 56.

План заштите шума садржи одвојене цјелине које се односе на заштиту шума и шумских засада од:

- a) а) инсеката и других животиња (глодари, птице и дивљач),
- b) узрочника болести,
- c) пожара и
- d) других штетних фактора (абиотски, антропогени и други).

План садржи: опис штетног фактора, површине на којима је утврђено дјеловање, образложене мјере заштите и услове које је потребно обезбједити за провођење предложених мјера са приоритетима.

Члан 57.

Да би господарење шумама обезбиједило одржање и побољшање биодиверзитета и осталих еколошких и социјалних функција шума, код израде планова господарења шумама и упутстава за реализацију шумскогосподарске основе водити рачуна о:

- усклађености шумскогосподарске основе са: просторним плановима, водопривредном основом, ловнопривредном основом, евиденцијама које се воде у Заводу за заштиту културно-историјског и природног наслеђа и федералним програмом управљања минералним сировинама и плановима управљања појединим минералним сировинама,
- газдовању заштићеним шумама и шумама посебне намјене у складу са разлозима и одлукама о њиховом проглашењу,
- забрани сјече или сабирања ендемских и угрожених биљних врста,
- заштити шумског хидро потенцијала и заштити земљишта код извођења радова у шуми,
- рационалном планирању количине и динамике сјеча и избора средстава рада у искориштавању шума која ће најмање утицати на нарушавање шумаког екосистема,
- забрани голих сјеча на великим површинама у свим шумама,
- провођењу планова узгоја и заштите шума уз преферирање аутохтоних врста дрвећа код радова на пошумљавању.

Члан 58.

Инвестиције у изградњу шумских путева и остала инвестициона улагања утврђују се за шумско-господарско подручје као цјелину као сумар потребних улагања за реализацију планова шумско-господарске основе и садржи:

- a) план изградње и реконструкције шумских путева;
- b) план изградње осталих објеката;
- c) план набавки механизације и друге опреме инвестиционог карактера;
- d) план осталих инвестиционих улагања.

Члан 59.

План кориштења секундарних (специјалних) шумских производа, описаних у члану 3. тачка 13. Закона о шумама, утврђује се за шумско-господарско подручје као цјелину. Овај план садржи:

- a) врсте и количине производа са ареалом распрострањености,
- b) услове које је потребно обезбједити за кориштење и/или производњу.

Члан 60.

Економско-финансијска анализа господарења шумама у наредном уређајном периоду садржи финансијске показатеље из којих се може закључити реалност планова шумско-господарске основе за шумско-господарско подручје као цјелину.

Члан 61.

Шумскогосподарска основа је основни законски оквир регулисања газдовања подручјем крша и приватним шумама и израђује се за десетогодишњи период газдовања на нивоу опћине.

Шумскогосподарска основа за подручје крша и приватне шуме садржи нарочито: уводни дио; стање шума у доба уређивања; анализу и оцјена досадашњег господарења шумама; планове господарења и развоја шума у складу са класификацијом шума и шумског земљишта за наредни уређајни период; количину и динамику сјеча по врстама дрвећа у крупном дрвету и структуру сортимената; обим и врсту шумско-узгојних радова и радова на заштити шума. Саставни дио шумско-господарске основе су шумско-господарске карте и прилози.

Члан 62.

Одредбе члана 2. тачка 4. и чл. 8., 9., 10., 11., 12., 15., и 30., овог правилника у потпуности се односе и на израду шумско-господарских основа за подручје крша и приватне шуме. Такође се на израду шумскогосподарских основа за подручје крша и приватне шуме односе одредбе члана 32. став 1. тач. 1. и 2. и став 2.

Члан 63.

Стање шума у доба уређивања; анализу и оцјена досадашњег господарења шумама; планове господарења и развоја шума у складу са класификацијом шума и шумског земљишта за наредни уређајни период; количину и динамику сјеча по врстама дрвећа у крупном дрвету и структуру сортимената; обим и врсту шумско-узгојних радова и радова на заштити шума, за подручје крша и приватне шуме приказују се по истим критеријима као за државне шуме. За подручје крша примјењују се чл. 24., 25., 26., 27., 28 и 29, овог правилника, с тим што су класификационе јединице само категорије шума, а за приватне шуме по категоријама шума као класификационом јединицама а за опћину, катастарску опћину и катастарску честицу по власницима шума као просторним јединицама.

Члан 64.

За приватне шуме израђује се прегледне карте за подручје опћине, размјере 1:2.500 или 1:5.000 са уцртаним границама опћине, катастарских опћина и катастарских честица, путевима, насељеним мјестима и друго.

Уколико се не располаже са картама наведених размјера, користе се карте у размјери које су до прије кориштене.

Као прилог шумскогосподарске основе за приватне шуме израђује се елаборат са списковима катастарских честица по власницима, са основним ознакама на основу којих се, за сваку катастарску честицу и власника могу очитати потребни подаци из шумско-господарске основе.

Члан 65.

По одредбама овог правилника радиће се шумско-госпо- дарске основе за уређајни период који почиње 01. јануара 2003. године и касније.

Члан 66.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о елементима шумскопривредне основе за шуме у друштвеној својини ("Службени лист СРБиХ", број 13/83).

Члан 67.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном новинама Федерације БиХ".

Број 01-02-529-1/02 Сарајево

Министар **Бехија Хаџихајдаревић**, с. р.

